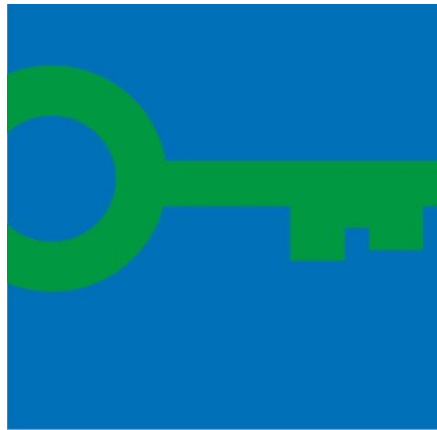

GREEN KEY

MATKAILUALAN YMPÄRISTÖMERKKI

Green Key

Kriteeristö 2016 -2020

Hotellit

Majoitusalan ympäristöohjelma Green Key

Green Key on kansainvälinen ympäristömerkki, jonka on saanut jo yli 2 400 majoitusalan yritystä 53 maassa. Ohjelma on suunniteltu alusta lähtien majoitusosalle, jonka vuoksi se huomioi tehokkaasti alan ominaispiirteet ja on toteutukseltaan käytännönläheinen.

Green Key -ohjelma kasvattaa majoitusalan ympäristötietoisuutta ja edistää kestävästä matkailusta. Green Key -merkin saanut hotelli on sitoutunut mm. henkilöstön ja asiakkaiden ympäristötietoisuuden kasvattamiseen, energian- ja vedenkäytön tehostamiseen ja majoitustoiminnan ympäristörisituksen pienentämiseen. Merkki perustuu majoitusosalle suunniteltuihin ympäristökriteereihin, joiden noudattamiseen ja seurannan raportointiin osallistujat sitoutuu. Ohjelma motivoi niin henkilökuntaa kuin asiakkaitakin osallistumaan ekotekoihin.

Green Key -ohjelma on kansainvälisen ympäristökasvatusjärjestön FEE:n (Federation of Environmental Education) hallinnoima. Suomessa Green Key -merkin myöntää ja sen käyttöä valvoo FEE Suomen kokonaan omistama Suomen Ympäristökasvatus Oy. FEE Suomi on voittoa tavoittelematon yleishyödyllinen ympäristökasvatusjärjestö ja edistää kestävästä kehityksestä Suomessa.

Green Key -sertifioidut majoitusalan yritykset voivat hyödyntää kansainvälistä Green Key -tunnusta viestinnässään.

Tervetuloa mukaan!

Yhteystiedot:

Green Key

Marketta Viljasaari, Green Key -ohjelmapäällikkö
Suomen Ympäristökasvatus Oy
Karjalankatu 2A, 00520 Helsinki
Puh. 045 600 9250
email: marketta.viljasaari@feesuomi.fi
www: www.greenkey.fi www.greenkey.global

Green Key -ympäristömerkin hakuprosessi

Green Key -ympäristömerkki edellyttää, että hotelli täyttää Green Key -kriteerit. Nämä kriteerit on jaettu kahteen eri luokkaan:

- peruskriteerit
- pistekriteerit

Hakijan tulee täyttää kaikki pakolliset peruskriteerit Green Key -merkkiä hakiessaan. Tämän jälkeen hakijan toiminnan tulee täyttää kaikki Green Key -merkin pakolliset kriteerit vuosittain sekä lisäksi vähintään alla olevan taulukon määrittelemä määrä pistekriteereistä:

Vuosi	prosenttia	kpl
1	0%	0
2	5%	6
3	10%	12
4	15%	18
5-9	20%	24
10	50%	59

Mikäli kriteeri koskee toimintoa, jossa hotelli käyttää alihankkijaa tai vuokratyövoimaa, sitouttaa hotelli toimijat Green Keyn mukaisiin toimintamalleihin ja vastaa heidän puolestaan kriteerien toteutumisesta.

Hotellilla tulee olla kirjallisena ympäristöpolitiikka, ympäristötavoitteet sekä näihin liittyvä toimintasuunnitelma. Dokumentit toimitetaan Green Key -hakemuksen liitteenä. Hakemukseen tulee myös muita liitteitä, jotka on listattu tässä dokumentissa ja merkitty seuraavasti:

 = erillinen liite vaaditaan   = lisää dokumentti Green Key -ympäristökansioon

Hakemus lähetetään sähköisesti Green Keyille. Green Key käsittelee hakemuksen ja auditoi sen jälkeen hotellin. Auditoinnin tarkoituksena on varmistaa, että hakijan toiminta noudattaa Green Key -kriteeristöä sekä yhdessä suunnitella hotellin ympäristötyötä, sen näkyttä ja kehittymistä.

 -merkki kertoo miten kyseinen kriteerikohta käsitellään auditoinnissa

Green Key-tuomaristo käsittelee hakemuksen ja auditointiraportin, ja päättää sertifiointista. Sertifiointi on voimassa yhden vuoden.

1. YMPÄRISTÖJOHTAMINEN JA -VASTULLISUUS

Ympäristöjohtaminen on hotellin ympäristötyön hallintaa ja kehittämistä. Johdon sitoutuminen ja kannustava ote ympäristötyöhön luovat perustan ympäristövastuullisen ilmapiirin leviämiseksi koko henkilöstön pariin. Jotta ympäristötyö olisi suunnitelmallista ja kehittyvää, hotelli tarvitsee ympäristöjohtamiseensa apuvälineitä, kuten yhteisen ympäristöpolitiikan ja konkreettista ympäristötyötä ohjaavan toimintasuunnitelman sekä avainhenkilönä toimivan ympäristövastaavan.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

1.1. Hotelli noudattaa toiminnassaan Suomen ympäristölakeja ja -asetuksia, ja hotelli täyttää kaikki toimintaansa koskevat lakisääteiset velvoitteet. Hotelli on tietoinen omaa toimintaansa koskevista lakivelvoitteista ja johto seuraa systemaattisesti lakivelvoitteiden mahdollisia muutoksia. Hakemuksen lisätietokenttään tulee kuvata miten lakivelvoitteita ja niiden mahdollisia muutoksia seurataan.

Kirjaa hakemuksen lisätietoihin miten lakivelvoitteita ja niiden mahdollisia muutoksia seurataan.

Green Key -ohjelma haluaa globaalisti varmistaa, että sertifioidut kohteet toimivat vastuullisesti. Kansainvälisessä kriteeristöissä on oma kohtansa sosiaalisen vastuullisuuden kysymyksille: ihmisoikeuskysymyksille, saavutettavuudelle, työturvallisuudelle, lasten oikeuksille, yhdenvertaisuudelle ja lapsityövoiman estämiselle. Minimivaatimukset Green Key -kohteille on listattu kansainvälisessä perustasossa: www.greenkey.global. Suomessa perustason vaatimukset sisältyvät jo lakivaatimuksiin.

Green Key -hotelleja kannustetaan Suomessakin lakivaatimukset ylittävään vastuullisuuteen muillakin kuin ympäristövastuullisuuden alueella. Hotelleja kannustetaan kirjatun vastuullisuuspolitiikan tuottamiseen ja julkaisemiseen. Vastuullisuuspolitiikka linjaa yrityksen toimintatavan yli lakivaatimusten vastuullisuuden eri osa-alueilla: taloudellinen vastuu, sosiaalinen vastuu, ekologinen vastuu.

Lakivelvoitteiden mahdollisia muutoksia voi seurata osoitteesta www.finlex.fi.

Hotellin johto on paikalla kertomassa hotellin liiketoiminnasta, sen toimintaa koskevien perusvelvoitteiden täyttämistä ja Green Key -työn periaatteista.

1.2. Johto on sitoutunut ympäristötyöhön ja nimittänyt hotelliin ympäristövastaavan. Ympäristövastaava toimii myös Green Key -yhteyshenkilönä.

Täytä ympäristövastaavan yhteystiedot hakemukseen.

Hotellin ympäristövastaava on paikalla kertomassa hotellin ympäristötyöstä ja Green Key velvoitteiden täyttämistä.

Ympäristövastaavan nimittäminen tehostaa ympäristötoimintanne koordinoitua ja antaa sille painoarvoa. Ympäristövastaava toimii yhteyshenkilönä hotelliin liittyvissä ympäristö- ja Green Key -asioissa.

	<p>Ympäristövastaava mm. tukee henkilökunnan ympäristötyötä, kerää hotellin ympäristökuormitustietoja säännöllisesti sekä kehittää ja toimeenpanee ympäristötyötä yhteisen ympäristöpolitiikan ja toimintasuunnitelman pohjalta.</p>
<p>1.3. Hotellilla on kirjallinen ympäristöpolitiikka. Ympäristöpolitiikka on hakemuksen liitteenä.</p>	<p> Kirjallinen ympäristöpolitiikka.</p> <p>Tiiviiseen ja helposti omaksuttavaan muotoon kirjattu ympäristöpolitiikka mahdollistaa koko hotellin henkilökunnan sitoutumisen ympäristötyöhön. Ympäristöpolitiikka antaa kokonaiskuvan hotellin ympäristöjohtamisen periaatteista ja keinoista. Lisäksi politiikkaan kirjataan ne laajemmat, pitkän aikavälin päämäärät ja tavoitetilat, joita hotelli pyrkii ympäristötyöllänsä saavuttamaan. Ympäristöpolitiikka voi olla toimipistekohtainen tai hotelliketju-/konsernikohtainen.</p> <p>Varmistakaa, että kirjallinen ympäristöpolitiikka on henkilöstön, asiakkaiden ja kumppanienne saatavilla.</p>
<p>1.4. Hotelli tavoittelee ympäristötyössään jatkuvaa parantamista. Hotellilla on kirjatut, vähintään vuosittain tarkasteltavat, konkreettiset ympäristötavoitteet, joille on tavoiteaikataulu ja vastuuhenkilöt.</p>	<p> Hotellin ympäristötavoitteet sekä niihin liittyvät toimenpiteet, vastuuhenkilöt ja tavoiteaikataulut.</p> <p>Määrittämällä liiketoiminnan kannalta olennaisimmat vastuullisuuden osa-alueet yritys voi tunnistaa juuri itselleen merkitykselliset seikat ja näkökulmat. Green Key –työhön liittyvät tavoitteet voivat liittyä niin ympäristökuormituksen vähentämiseen kuin henkilökunnan, asiakkaiden tai muiden tärkeiden sidosryhmien ympäristötietoisuuden, -asenteiden ja -toimintatapojen edistämiseen. Tavoitteet ovat nimenomaan kyseistä hotellitoimipistettä koskevia. Listakaa vähintään 3 tavoitetta seuraaville 12 kuukaudelle. Lisäksi voi mukana olla pidemmän tähtäimen tavoitteita.</p> <p>Tavoitteet voivat hyvin liittyä myös Green Key –pistekriteereihin ja niiden kasvavaan määrään vuosittain.</p> <p>☒ Auditoinnissa käymme läpi miten edellisen kuukauden tavoitteet on saavutettu ja mitä tavoitteita on kirjattu seuraavalle 12 kuukaudelle.</p>
<p>1.5. Green Key -ympäristöohjelman dokumentaatio on kerätty ympäristökansioksi. Kansio on Green Key:n edustajien saatavilla ja tarkastettavissa.</p>	<p>Ympäristötyönne seurattavuutta ja kokonaisuuden hahmottamista helpottaa kun kaikki ympäristötyöhönne liittyvä tärkeä dokumentaatio on saatavilla yksissä kansissa, joko paperisessa tai sähköisessä muodossa.</p> <p>Liitä ympäristökansioon ainakin: ympäristöpolitiikka, vuosittaiset ympäristötavoitteet, ympäristöviestinnän esimerkkejä (sisäinen ja ulkoinen viestintä), mittaukset ja toimenpiteet, kokousten pöytäkirjat sekä työohjeet. Jätä</p>

	<p>tilaa myös uusien ideoiden keräämiseen. Varmistakaa, että kansio on koko henkilökunnan saatavilla.</p> <p>Green Key -kansio auttaa myös vuosittain uuden Green Key -hakemuksen teossa. Kun keräät dokumentaation vuoden aikana kansioon, on hakemusta lähettäessä helppo kerätä kansioista tarvittavat liitteet mukaan.</p> <p>☒ Green Key -kansio on auditoijan saatavilla.</p>
<p>1.6. Ympäristövastaava varmistaa, että Green Key -kriteerien mukainen toiminta tarkastetaan vuosittain. Ympäristövastaava raportoi tilanteesta johdolle.</p>	<p>Jotta ympäristötyö on jatkuvaa, ympäristövastaava huolehtii ja seuraa ympäristötavoitteiden saavuttamista ja Green Key -kriteerien täyttymistä. Ympäristövastaava myös huomioi edellisissä auditoinneissa esille tulleet tai Green Key -tuomariston esittämät parannusehdotukset.</p>
<p>1.7. Hotelli tekee aktiivista ympäristöyhteistyötä yhden tai useamman tärkeäksi määrittelemänsä sidosryhmän kanssa. Green Key toimenpiteitä käsitellään vuorovaikutuksessa sidosryhmän kanssa vähintään kerran vuodessa.</p>	<p>Green Key -hotellit ovat alalla esimerkkejä systemaattisesta, käytännönläheisestä ympäristötyöstä. Green Key –sertifioitu kohde toimii myös hyvänä esimerkkinä ympäröivälle yhteisölle ja kumppaneilleen ympäristövastuullisuudesta. Kannustakaa myös sidosryhmiänne yhteistyöllä ympäristön hyvinvoinnin edistämiseen ja ympäristötietoisuuden kasvattamiseen.</p> <p>Aktiivisella ympäristöyhteistyöllä tarkoitetaan vähintään kerran vuodessa tapahtuvaa ympäristötietoisuutta lisäävää tai ympäristötekoihin kannustavaa vuorovaikutteista toimintaa hotellin ja sidosryhmän välillä. Se voi tapahtua esim. järjestön, yhteisön, viranomaisen, lähiasukkaiden, oppilaitoksen, päiväkodin tai tavarantoimittajien kanssa. Green Key –hotelleja kannustetaan yhteistyöhön paikallisten Vihreä lippu –koulujen ja –päiväkotien kanssa. www.vihrealippu.fi</p> <p>☒ Dokumentit tehdystä yhteistyöstä auditoijan saatavilla.</p>
PISTEKRITERIT	
<p>1.8. Hotelli mittaa oman hiilijalanjälkensä. Mittauksessa käytettävä työkalu tulee yksilöidä lisätietokentässä.</p>	<p>Hiilijalanjälki kertoo kuinka paljon kasvihuonekaasupäästöjä jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun tuottaminen aiheuttaa.</p> <p>Laskentaan käytettävä työkalu tulee yksilöidä. Laskennassa voidaan käyttää myös Green Key:n tarjoamaa työkalua: http://www.greenkey.global/online-hcmi/ , joka perustuu HCMI -laskentaan.</p> <p>Hotelli tavoittelee hiilijalanjälkensä pienentämistä. Myös päästöjen kompensointiin kannustetaan. www.greenkey.global</p> <p>☒ Auditoinnissa hotelli esittää laskentatavan ja työkalun, toimintamallin päästöjen vähentämiseksi ja/tai kompensoimiseksi.</p>

<p>1.9. Hotelli tukee lähiyhteisössään ympäristön hyvinvointia ja luonnon monimuotoisuutta edistävää toimintaa.</p>	<p>Hotelli on valinnut itselleen ja lähiympäristölleen luontevan ja sopivan tavan osallistua ympäristön hyvinvoinnin edistämiseen lähiympäristössään.</p> <p>Tällainen toiminta voi olla esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • viheralueiden ja luonnonympäristöjen kunnostamista • ulkoilu- ja luontoretkeä, joihin myös paikalliset voivat osallistua • ympäristöyhteistyötä paikallisten esimerkiksi Vihreä lippu -koulujen ja -päiväkotien kanssa <p>☒ Auditoinnissa hotelli esittelee yhteisössä toteutetun ympäristötyön sisältöä ja/tai tuloksia.</p>
<p>1.10. Hotelli toteuttaa toimissaan kulttuurisesti kestävää matkailua arvostaen ja suojellen paikalliskulttuuria ja paikallista elämäntapaa sekä tukee alueen elinvoimaisuutta.</p>	<p>Kulttuurinen kestävyys on muun muassa kulttuuriympäristön, rakennusten, perinteiden ja elämäntapojen säilyttämistä ja suojelemista. Tärkeitä huomioitavia asioita ovat paikalliset perinteet, Lapissa lapinpuvun käyttö, saamelaiskäsitöitä ja poronhoidon säilyminen saamelaisten elinkeinona, rannikkoseuduilla esimerkiksi kalastamiseen liittyvät perinteet ja elämäntavat. Paikallisuuden esille tuominen ja kulttuurisen omaleimaisuuden säilyttäminen on tärkeää joka puolella Suomea.</p> <p>☒ hotelli esittelee miten tukee kulttuurista kestävyyttä</p>
<p>1.11. Hotelli ei myy eikä esittele tuotteita, jotka vaarantavat paikallisen luonnon tai kulttuurin säilymisen.</p>	<p>Hotelli toimii paikallista luontoa ja kulttuuria suojellen myös tehdessään tuotehankintoja. Hotellia kannustetaan myös opastamaan asiakkaita valitsemaan tuotteita ja palveluja, jotka ylläpitävät alueen hyvinvointia.</p> <p>☒ hankintapolitiikka</p>
<p>1.12. Hotelli kerää ja lahjoittaa tarpeettomat tavarat ja materiaalit hyväntekeväisyyteen. Lahjoitukset tehdään harkitusti ja siten, että lahjoitus hyödyttää vastaanottajaa pitkäkestoisesti.</p>	<p>Hotelli toimii vastuullisesti poistettavien tuotteiden ja materiaalien osalta ja pyrkii pidentämään niiden elinkaarta. Käytökelpoiset tuotteet ovat usein erittäin arvokkaita hyväntekeväisyysorganisaatioille.</p> <p>Kriteeri täyttyy, mikäli hotelli on lahjoittanut viimeisen 12 kuukauden aikana tavaroita tai materiaalia valitsemaansa hyväntekeväisyyskohteeseen.</p> <p>☒ Auditoinnissa hotelli esittää selvityksen lahjoituksen sisällöstä, määrästä ja kohteesta.</p>
<p>1.13. Hotelli on tehnyt Sitoumus 2050 – kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksen.</p>	<p>Hotelli tai omistajayritys on tehnyt kansallisen yhteiskuntasitoumuksen kestävän kehityksen edistämiseksi. www.sitoumus2050.fi</p>

2. HENKILÖSTÖN OSALLISTAMINEN

Johdon ja henkilökunnan välinen yhteistyö ja sujuva kommunikaatio ovat pohja hotellin pitkäjänteiselle ympäristötyölle. On tärkeää, että ympäristötyöllä on johdon tuki, ja että henkilökunnan jäsenet sitoutuvat Green Key -toimintaan osana päivittäistä työtään ja osaavat informoida asiakkaita hotellin tekemästä ympäristötyöstä.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

<p>2.1. Johto pitää henkilökunnan kanssa säännöllisesti kokouksia, joissa käydään läpi hotellin nykyinen ympäristötyö ja tulevat toimenpiteet. (liite)</p>	<p> Kokousten pöytäkirjat</p> <p>Henkilökunnan ja johdon yhteisten kokousten tarkoituksena on pitää henkilöstö ajan tasalla hotellin ympäristötyöstä. Lisäksi kokoukset toimivat osallistumisfoorumina, jossa henkilökunta voi esittää toiveitaan ja ideoitaan ympäristötyöhön liittyen. Varmistakaa kokousten säännöllisyys (vähintään kerran vuodessa). Eri osastojen kokemus ja kehitysideat on tärkeää kerätä kehitystyöhön mukaan</p> <p>Etenkin isojen työyhteisöjen kannattaa perustaa henkilökuntaa laajemmin edustava ympäristötyöryhmä, joka toimeenpanee ympäristötyötä sekä tiedottaa siitä yhteistyössä ympäristövastaavan kanssa.</p>
<p>2.2. Ympäristövastaava osallistuu säännöllisesti, vähintään kahdesti vuodessa, johtoryhmän tapaamisiin ja esittelee ympäristötoimenpiteiden tilanteen ja kehittymisen.</p>	<p>Ympäristötyöllä tulee olla johdon tuki, ja siksi säännöllinen vuoropuhelu johdon ja ympäristövastaavan välillä on tärkeää..</p> <p>Etenkin pienemmissä yksiköissä ympäristövastaavan ja johdon välinen tapaaminen voidaan pitää samassa yhteydessä kuin henkilökunnan ja johdon kokoukset.</p> <p> Tapaamisten pöytäkirjat.</p> <p>☒ Tapaamisten pöytäkirjat auditoijan saatavilla.</p>
<p>2.3. Ympäristövastaava ja muut ympäristökysymysten parissa työskentelevät (johtoryhmän jäsenet, kiinteistöhuolto, vahtimestarit, vastaanotto ja keittiö) saavat vuosittain koulutusta omaan työhönsä liittyvissä ympäristöasioissa.</p>	<p>Säännölliset koulutukset lisäävät paitsi motivaatiota ympäristötyöhön, ne myös tukevat hotellin henkilökunnan omaa työkenttäänsä koskevan osaamistason kehittymistä. Hotelli valitsee ja päättää itse millainen koulutus eri henkilöille tukee ympäristötyötä parhaiten.</p> <p>Kirjaa hakemukseen mitä koulutusta on tarjottu ja mitä suunnitteilla. Koulutus voi keskittyä ympäristötyön eri osa-alueisiin: kierrätys, lajittelu, vedensäätö, energiansäästö, tai esimerkiksi asiakkaiden innostamiseen mukaan ympäristötyöhön.</p>

	 Osoitteessa www.ymparistoosaava.fi on majoitusalan moniulotteiseen toimintakenttään soveltuvaa tietoa ammattilaisten ympäristöosaamisen kehittämiseen. ☒ Dokumentit järjestetyistä koulutuksista auditoijan saatavilla.
2.4. Henkilökunnalla on selkeät ohjeet miten ja missä tilanteissa asiakkaille kerrotaan ympäristötyöstä.	<p>Kuvaillaa hakemuksessa miten ympäristötyöstä kertominen toteutetaan ja miten henkilökunnan osaaminen varmistetaan (esim. kokoukset, viikkoinfot, perehdytys jne.)</p> <p>Henkilökunnalla tulee olla riittävä tieto ja osaaminen kertoa asiakkaille mm. minkälaisia toimenpiteitä hotelli tekee ympäristön hyväksi.</p> ☒ Hotelli kertoo henkilökunnan toimintamallista
2.5. Huonesiivoushenkilökunnalla on toimintamallinaan, että hotellihuoneiden pyyhkeet ja lakanat vaihdetaan vain asiakkaiden pyynnöstä tai automaattisesti kolmen tai useamman vuorokauden välein. Siivoushenkilökunnalla on kirjalliset ohjeet tästä. (liite).	 Kirjallinen työohje liinavaatteiden vaihdolle. ☒ Varmistetaan, että työohje on koko siivoushenkilökunnan käytössä ja ympäristökansiossa.
PISTEKRITERIT	
<i>2.6. Johto kannustaa henkilökuntaa kehittymiseen ja kehittämiseen ympäristökysymyksissä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi työpajoin, keskusteluin tai käytännön kokeiluin.</i>	<p>Koko henkilökunnan keskuudessa on systemaattinen tapa kehittyä ja kehittää hotellin ympäristötyötä. Johto kerää aktiivisesti henkilökunnan ideoita ja ajatuksia ympäristötyön kehittämiseksi. Henkilökunnalla on mahdollisuus pohtia kriittisesti oman työnsä tai hotellin ympäristövaikutuksia ja tehdä parannusehdotuksia.</p> ☒ Hotelli kuvaa miten tämä toteutetaan.
<i>2.7. Johto kannustaa henkilökuntaa ympäristöystävälliseen liikkumiseen.</i>	<p>Pyöräily, kävely ja muu liikunta työmatkalla lisää tutkitusti myös työhyvinvointia. Ympäristöystävällinen liikkuminen kattaa myös joukkoliikenteellä tai kimppakyydein kulkemisen. Tähän on myös työnantajille sopivia tapoja tukea ja kannustaa.</p> ☒ Kuvaus miten ympäristöystävälliseen liikkumiseen kannustetaan.

3. ASIAKKAIDEN OSALLISTAMINEN

Ympäristökasvatus on tärkeä osa Green Key -hotellin toimintaa ja ympäristötyötä. Osallistaminen on yksi ympäristökasvatuksen päämääristä, jonka tavoitteena on kannustaa yksilöitä tai yhteisöjä mukaan ympäristötyöhön. Hotellin näkökulmasta asiakkaiden osallistaminen on keskeisessä asemassa, ja siihen pyritään toisaalta lisäämällä heidän ympäristötietoisuutta ja toisaalta innostamalla heitä konkreettisiin ympäristötekoihin.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

3.1. Green Key -sertifikaatti ja -kyltti ovat näkyvästi esillä.

Hyvä esillepano auttaa saamaan hotellin ympäristötyölle näkyvyyttä, ja tukee myös markkinointia. Green Key -merkin näkyminen on jo itsessään osa hotellin ympäristökasvatustyötä, jossa asiakkaiden kiinnostus ympäristönäkökulmia kohtaan kasvaa.

 kuva sertifikaatin ja kyltin sijaintipaikoista. Ensimmäisessä hakemuksessa toimita kuva suunnitellusta sijainnista.

- Sertifikaatti on A4-kokoinen ja kehystetty
- Kyltti on A4-kokoinen kovamuovinen ja vuosittarralla ja Green Key –logolla varustettu

Toimita Green Keyille kuvat paikoilleen asetetusta sertifikaatista jatkohakemuksen liitteenä. Ota kuvat riittävän kaukaa, jotta kuvasta näkyy sertifikaatin ja kyltin sijainti tilassa.

Kyltin ja sertifikaatin hyvä näkyvyys varmistetaan.

Kyltin lisäkopioita, ovitarroja ja muuta materiaalia voi tilata: marketta.viljasaari@feesuomi.fi

3.2. Green Key -materiaalia on asiakkaiden helposti saatavissa näkyvällä paikalla.

Hotellivieraat ovat kiinnostuneita, mitä Green Key -merkki tarkoittaa ja edellyttää. Tarjotkaa heille Green Key -materiaalia, joka perehdyttää toiminnan pääperiaatteisiin ja sertifikaatin asettamiin ympäristökriteereihin. Varmistakaa, että materiaali on helposti asiakkaan käytettävissä näkyvällä paikalla hotellihuoneissa ja/tai yleisissä tiloissa esim. pöydällä olevassa esitteessä tai info-televisiossa.

Green Key -materiaalin näkyvyys ja saatavuus hotellihuoneissa ja/tai yleisissä tiloissa varmistetaan

Sopivaa infomateriaalia voitte ladata Green Key -nettisivuilta: www.greenkey.fi

<p>3.3. Hotellin www-sivuilla, sosiaalisen median kanavissa ja muussa sähköisessä viestinnässä on tietoa hotellin Green Key -ympäristötyöstä.</p>	<p>Ympäristötyöstänne viestiminen auttaa tavoittaa paitsi nykyisiä, myös potentiaalisia ympäristötyöstänne kiinnostuneita asiakkaita. Samalla se lisää asiakkaiden ympäristötietoisuutta ja motivoi mukaan ympäristötyöhön. Eri sähköisen viestinnän kanavia kuten verkkosivuja, Twitteriä, Facebookia tai sähköisiä uutiskirjeitä kannattaa käyttää monipuolisesti.</p> <p>Tarjotkaa verkkosivuillanne kuvaus Green Key -toiminnastanne, jossa kerrotte mm. olevanne Green Key -sertifioitu hotelli, Green Key -ohjelman periaatteista sekä ympäristötyöstänne. Käyttäkää virallista Green Key -logoa. Viestikää asiakkailleen innostavasti ja kannustavasti esim. ympäristötavoitteistanne ja kampanjoistanne. Sivulla voi olla myös linkki Green Key –sivuille Suomessa ja kansainvälisesti: www.greenkey.fi www.greenkey.global</p> <p>☒ Hotellin verkkosivujen kuvaus Green Key – ympäristötyöstä katsotaan auditoinnissa.</p> <p> Tukea Green Key -ympäristöviestintään: www.greenkey.fi -> Materiaalit</p>
<p>3.4. Henkilökunta kertoo asiakkaille ympäristötyöstä ja innostaa heitä osallistumaan.</p>	<p>Kuvaillkaa hakemukseen keinoja, joilla kerrotte asiakkaille ympäristötyöstänne, ja kannustatte heitä osallistumaan.</p> <p>Pienetkin yksityiskohdat saavat asiakkaat kiinnostumaan ympäristötyöstänne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Innostakaa asiakkaat ekotekoihin jo vastaanottotilanteessa kertomalla, että olette ympäristömerkitty hotelli, ja että asiakkaat voivat itse vaikuttaa ympäristöön majoittumisensa aikana. – Hotellin ja asiakkaan ympäristövalinnoista kannattaa kertoa infotauluin, hissijulistein, kyltein tai esittein niin hotellihuoneissa kuin yleisissä tiloissa. – Ravintolatiloiissa mahdollisista sesonki-, luomu- ja /tai lähiruokavaihtoehdoista on hyvä viestiä kyltein esim. aamiaispöydässä tai ravintolan ruokalistassa. <p>Asiakkaat voi ohjata myös yksityiskohtaisemman ympäristötiedon luokse. Voitte viestiä hotellin ympäristötoiminnasta esim. yleisellä ”ekopisteellä”, sähköisissä infotauluissa tai hotellihuoneen perehdytyskansioissa ja tv-ruuduilla.</p> <p>Voitte kannusta asiakkaita myös laajemmin kestävämpien elämäntapojen omaksumiseen heidän oleskelunsa aikana mm. kulutus-, liikkumis- ja ruokailutottumuksiin liittyen.</p> <p>☒ Tiedot hotellin ja asiakkaiden ympäristövalinnoista ovat asiakkaiden helposti saatavilla</p>

<p>3.5. Vastaanoton henkilökunta osaa kertoa asiakkaille hotellin ympäristötavoitteista, ympäristötyön painopisteistä ja siitä miksi hotelli haluaa tehdä ympäristötyötä. Green Key -kriteerit ja hotellin ympäristötavoitteet ovat asiakkaiden nähtävillä.</p>	<p>Vastaanottohenkilökunta on osaa kertoa asiakkaille mm. seuraavia asioita</p> <ul style="list-style-type: none"> – mitä Green Key -merkin saaminen edellyttää – minkälaista konkreettista ympäristötyötä hotellissa tehdään – minkälaisia ympäristötavoitteita hotellilla on; esim. energiatehokkuus, jätteen vähentäminen <p>☒ Vastaanottohenkilökunta osaa vastata kysymyksiin hotellin ympäristötyöstä Green Key -ohjelmassa.</p>
<p>3.5. Vastaanoton henkilökunta osaa neuvoa asiakkaita julkisen liikenteen käytössä. Aikataulut ja reittioppaat ovat asiakkaiden helposti saatavilla.</p>	<p>Kannustakaa asiakkaita julkisen liikenteen käyttöön (esim. bussi-, laiva- ja raideliikenne). Vastaanottohenkilökunta osaa neuvoa asiakasta julkisen liikenteen mahdollisuuksista sekä opastaa niiden käyttöä alueellaan.</p> <p>☒ Varmistetaan, että julkisen liikenteen aikataulut ja mahdolliset reittioppaat ovat asiakkaiden helposti saatavilla joko paperisena tai sähköisenä.</p>
<p>3.7. Hotelli viestii asiakkailleen näkyvästi ja selkeästi esim. kyltein miten henkilökunta ja asiakkaat voivat säästää energiaa ja vettä (esim. TV, valaistus, lämmitys ja puhtaanapito). (liite)</p>	<p>Hotellin asiakas voi oleskelunsa aikana vaikuttaa itse miten käyttää vettä ja energiaa, joten innostakaa asiakasta niihin liittyviin konkreettisiin ympäristökoihin näkyvällä tavalla hotellihuoneissa ja/tai yleisissä tiloissa. Innostakaa asiakkaita esimerkiksi suosimaan kylpyjen sijaan suihkuja, ja sammuttamaan turhat valot ja sähkölaitteet kannustavin viestein pöytäkylteissä tai tv-ruuduilla.</p> <p> Kuva kylteistä tai muusta näkyvästä tavasta, jolla innostatte asiakkaita säästämään energiaa ja vettä.</p> <p>☒ Asiakkaille suunnatut energian ja veden säästämiseen liittyvät kannustusviestit</p>
<h2>PISTEKRITEERIT</h2>	
<p>3.8. Asiakkaille tarjotaan mahdollisuus arvioida hotellin ympäristötyötä.</p>	<p>Systemaattisesti kerätty asiakaspalaute auttaa kehittämään ympäristötyötä ja voi tuoda esille mitkä asiat hotellivieraille on ympäristökysymyksissä tärkeitä. Palaute voi kertoa myös kuinka tärkeänä hotellivieraat pitävät hotellin tekemää ympäristötyötä ja miten arvioivat mahdollisuuksiaan osallistua. Ympäristötyön arviointi on osa asiakkaan kokonaiskokemusta.</p> <p>Kriteeri edellyttää, että hotellilla on systemaattinen tapa kerätä ympäristötyöstään palautetta asiakkailta sekä prosessi palautteiden käsittelyyn ja niistä johdettaviin toimenpiteisiin.</p> <p> Asiakaspalautelomake</p>

	☒ esittää arviointilomakkeen sekä miten palautteisiin reagoidaan.
3.9. Hotelli viestii ympäristötekojen vaikutuksista (esim. vettä säästävien suihkujen merkitys, muovijätteen vähentäminen, lähiruoka)	<p>Kaikki Green Key -hotellit kannustavat asiakkaita osallistumaan ja tekemään ympäristöystävällisiä valintoja yöpymisensä aikana. Hotelleja kannustetaan kertomaan asiakkaalle tämän työn konkreettisista vaikutuksista.</p> <p>Auditoinnissa hotelli esittää esimerkkejä ympäristöviestinnästä, joka kertoo esimerkein tai muilla tavoin ympäristötekojen vaikutuksista.</p> <p> Viestintäesimerkkejä</p>
3.10. Hotelli on tehnyt näkyvän ympäristökampanjan asiakkaille.	<p>Hotelli on kertonut asiakkailleen tekemästä ympäristötyöstään ja/tai asiakkaan mahdollisuuksista tehdä ympäristöystävällisiä valintoja yöpymisensä aikana.</p> <p> Mallimateriaali</p>
3.11. Ympäristöviestintä on sisällytetty yrityksen viestinnän vuosisuunnitelmaan ja suunnitelmassa on huomioitu eri kohderyhmiä.	<p>Ympäristötyö on kiinteä osa hotelliliiketoimintaa ja osa hotellin viestintää. Eri kohderyhmiä voivat olla esimerkiksi kokousvieraat, vapaa-ajanmatkustajat, työmatkustajat, lapsiperheet, kanta-asiakkaat tms.</p> <p> Kuvaus tai kooste viestintäsuunnitelmasta</p>
3.12. Hotelli palkitsee asiakkaitaan ympäristöteosta.	<p>Asiakkaita kannustetaan tekemään kasvavassa määrin ympäristöystävällisiä valintoja. Tällaisia voivat olla pyöränlainaus tai -vuokraus, kasvisruoan valinta tai pyyntö jättää huone siivoamatta useamman yön oleskelun aikana.</p> <p>Hotelli huomioi asiakkaan valinnat ja palkitsee ympäristöystävälliset teot. Tämä voi olla kiitoskyltti pyyhkeen jättämisestä naulakkoon, ilmainen kahvi kasvisruoan valinneelle tai esimerkiksi jäätelöpuikko ympäristöteon tehneelle lapselle.</p> <p>☒ käytännöt asiakkaiden palkitsemisessa.</p>

4. YMPÄRISTÖAKTIVITEETIT

Asiakkaille on hyvä tarjota eväitä ympäristötietoisempaan matkailuun myös lähiluonnon kautta. Suomalainen luonto on yksi suurimpia matkailuvalttejamme. Ihmisen luontosuhde vaikuttaa tapaamme kohdella luontoa ja ympäristöä. Green Key -hotellit mahdollistavat asiakkaille helpon tavan tutustua paikalliseen luontoon ja liikkua ekologisesti.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

4.1. Vastaanotossa on helposti saatavilla tietoa läheisistä puistoista ja luontokohteista.

Tiedot luontokohteiden sijainnista ja tavoitettavuudesta innostavat asiakkaita tutustumaan lähialueen ympäristöaktiiviteetteihin. Kirjatkaa hakemukseen esimerkkejä niistä kohteista, joista on saatavilla tietoa vastaanotossa.

Alueenne tarjoamia mahdollisuuksia kannattaa hyödyntää monipuolisesti. Kohteita voivat olla mm. erilaiset luontoretkeily- ja -aktiiviteettikohteet, luonnonsuojelualueet, kulttuurimaisemat, luontokeskukset, puutarhat sekä ulkoilu- ja seikkailupuistot.

Tieto lähialueiden luontokohteista on asiakkaiden helposti saatavilla.

4.2. Hotelli tarjoaa asiakkaille tietoa pyöräreiteistä ja polkupyörien sekä muiden ekologisten liikkumisvälineiden vuokraus- ja lainausmahdollisuuksista.

Kertokaa hakemuksessa pyörien vuokraus tai lainaus mahdollisuuksista, ja mitä muita ekologistia liikkumisvälineitä tarjoatte.

Tieto pyöräreiteistä ja polkupyörien tai muiden ekologisten liikkumisvälineiden vuokraus- ja lainausmahdollisuuksista on asiakkaiden saatavilla.

PISTEKRITEERIT

4.3. Hotelli kannustaa asiakkaita liikkumaan ympäristöystävällisesti.

Hotelli viestii näkyvästi ekologisista vaihtoehtoista esimerkiksi kohteessa ja hotellin lähialueella liikkumisessa, tai lentokentälle/juna-asemalle kulkiessa.

Asiakkaille suunnatut ekologiseen liikkumiseen liittyvät kannustusviestit ovat selkeitä ja hyvin näkyvillä.

4.4. Asiakkailla on mahdollisuus lainata tai vuokrata polkupyöriä tai muita ekologistia liikkumisvälineitä suoraan hotellista.

Hotelli on hankkinut ja tarjoaa asiakkaidensa käyttöön (vuokraus tai lainaus) liikkumisvälineitä ekologiseen liikkumiseen. Näitä voivat olla polkupyörät, soutuveneet, potkupyörät, rullaluistimet, potkukelkat ym.

Asiakkaita informoidaan näistä mahdollisuuksista esimerkiksi vastaanotossa tai huone-tv:n kautta.

Auditoinnissa hotelli kertoo mitä vaihtoehtoja asiakkaille tarjotaan ja miten niistä kerrotaan

<p>4.5. Hotelli järjestää ympäristökasvatustoimintaa itse tai kumppanin kanssa eri kohderyhmille esimerkiksi yrityksille ja kokousvieraille, aikuisille, perheille, nuorille ja lapsille.</p>	<p>Hotellivierailta on mahdollisuus osallistua toimintaan, joka mahdollistaa uuden oppimisen luonnosta, ympäristöstä, kestävästä elämäntavasta tai esimerkiksi alueen erityispiirteistä.</p> <p>Esimerkkejä tästä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osallistuminen erilaisiin teemapäiviin asiakkaille näkyvin tavoin esim. Earth Hour, Maailman ympäristöpäivä, Earth Day • opastetut luontokierrokset tai luontopolut • tiedottaminen jokamiehenoikeuksista http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Esitteet/Jokamiehenoikeudet_esite(4450) (suomi, ruotsi, englanti) • asiakkaiden osallistuminen luonnonympäristöjen hyvinvoinnin edistämiseen, viheralueiden ylläpitoon esim. kasvien istutukseen, pihatalkoisiin • kestävän kehityksen tapahtumien järjestäminen yhteistyössä lähiyhteisön esim. koulun tai päiväkodin kanssa. <p>Green Key kannustaa erityisesti luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtääviin toimenpiteisiin.</p> <p> Kuvaus järjestetystä toiminnasta</p>
<p>4.6. Hotelli välittää tietoa alueen luontoretkistä ja muista luontopalveluista.</p>	<p>Hotelliasiakas löytää hotellivierailunsa aikana helposti tietoa alueen luontopalveluista. Tällaisia voivat olla esitteet, linkit hotellin www-sivuilta tai palveluntarjoajien esittelyt hotellissa.</p> <p>http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/ymparistokeskus/luontoretkikalenteri-010416</p> <p>www.suomenlatu.fi</p> <p>☒ Mitä tietoa ja missä esillä.</p>
<p>4.7. Hotelli kannustaa asiakkaita jatkamaan ympäristöystävällisiä käytäntöjä myös kotona tai työpaikalla.</p>	<p>Green Key -hotellit näyttävät esimerkkiä ja mahdollistavat asiakkaille osallistumisen monin tavoin. Monia näistä voi monistaa myös kotiin tai työpaikalla: kierrätys, vedensäästö, energiansäästö, annostelijat tai yksittäispakkauksen välttäminen. Kriteeri täyttyy, mikäli hotelli kannustaa asiakkaita monistamaan hotellissa näkemäänsä hyviä käytäntöjä myös muihin ympäristöihinsä.</p> <p>☒ Auditoinnissa hotelli esittelee miten asiakkaita on kannustettu viemään hotellissa näkemäänsä hyviä käytäntöjä myös kotiin.</p>
<p>4.8. Hotelli tarjoaa asiakkailleen tietoa lähialueen Blue Flag -rannoista</p>	<p>Blue Flag -ohjelma tähtää rantojen ja vesistöjen suojeluun. Suomessa Blue Flag -ohjelma toistaiseksi vain Ahvenanmaalla. www.blueflag.global</p>

5. VEDENSÄÄSTÖ

Suoraa vedenkulutusta vähentämällä hotelli voi pienentää paitsi ympäristökuormitustaan myös taloudellisia kustannuksia. Vaikka juomavedestä ei Suomessa ole toistaiseksi puutetta, suoran vedenkulutuksen vähentäminen säästää niin veden hankintaan, puhdistukseen ja pumppaukseen sekä jäteveden puhdistukseen tarvittavien kemikaalien määrää sekä energiaa. Lämpimän veden osalta veden kulutuksen vähentäminen säästää lämmitykseen kuluvaa energiaa.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT	
5.1. Veden kokonaiskulutus mitataan vähintään kuukausittain. (liite)	<p>Säännöllinen kokonaisvedenkulutuksen seuranta antaa arvokasta tietoa ympäristökuormituksestanne ja auttaa havaitsemaan mahdollisia kulutuspiikkejä. Seuratkaa vedenkulutusta myös suhteutettuna asiakasmääriin.</p> <p>Hotellilla tulee olla myös toimintamalli virhetilanteisiin tai kulutuspiikkeihin reagointiin.</p> <p> Kuukausittaiset vedenkulutuksen seurantaraportit.</p> <p>☒ Hotelli osaa kertoa raportoinnista ja seurannasta sekä toimintamenetelmistään yllättävien kulutuspiikkien havaitsemiseen ja mahdollisista korjaustoimenpiteistä.</p>
5.2. Uudet wc-istuimet ovat vettä säästäviä (vedenkulutus max. 6 litraa huuhtelukerralla)	<p>☒ Tiedot viimeisen 12 kk aikana hankittujen wc-istuinien vedenkulutuksesta ovat auditoijan saatavilla.</p>
5.3. Henkilökunta tarkastaa säännöllisesti, etteivät vesihanat tai wc-säiliöt vuoda.	<p>Vettä tiputtavat hanat tai vuotavat tuhlaavat vettä ja aiheuttavat näin sekä ympäristörastitusta että ylimääräisiä kustannuksia.</p> <p>Vuotojen syynä voi olla esimerkiksi vesikalusteiden tiivisteiden kovettuminen. Pienetkin wc-istuimen vuodot voi todeta asettamalla palan paperia istuimen sisäseinään, kohtaan josta vesi virtaa pönttöön. Jos paperi kastuu, wc vuotaa. Vuotava wc-istuin voi kuluttaa vettä tuhansia litroja vuodessa.</p> <p>☒ Hotelli esittää henkilökunnan toimintaohjeet vuotavien hanojen ja wc-säiliöiden tunnistamiseen ja huoltoon.</p>

<p>5.4. Vähintään 75%:ssa suihkuista virtaama on max. 9 l/min (mittaustulos 5 huoneesta hakemukseen)</p>	<p>Ilmoita vähintään viidestä eri hotellihuoneesta mitatut suihkujen virtaamat hakemukseen (x litraa/min).</p> <p>Suihkujen virtaaman voi tarkistaa asettamalla suihku 10 litran ämpäriin ja mitata näin siihen minuutissa kertynyt vesimäärä. Mikäli suihkussa on ekonappi, mittaa virtaama ekonappirajoittimen maksimivirtaamalla.</p> <p>☒ tiedot tekniikoista, joilla suihkujen virtaamaa rajoitetaan ovat auditoijan saatavilla. Lisäksi suihkujen virtaama mitataan auditoinnissa kahdesta eri hotellihuoneesta.</p> <p>Suihkuveden virtaamaa voi pienentää esim. seuraavin teknisin toimenpitein:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaihtamalla vettä säästäviin suihkupäihin - kahvan ja letkun väliin asetettaviin virtaussäätimiin / poresuuttimiin - vedenpainetta säätämällä <p>Varmistakaa tarvittaessa asiantuntijan kanssa virtaamasäätöjen vaikutukset laitteistojen toimivuuteen.</p>
<p>5.5. Vähintään 75%:ssa vesihanoista virtaama on max. 8 l/min (mittaustulos 5 huoneesta hakemukseen)</p>	<p>Ilmoita vähintään viidestä eri hotellihuoneesta mitatut hanojen virtaamat hakemukseen (x litraa/min).</p> <p>Vesihanojen virtaaman voi mitata virtaamamittarilla tai asettamalla mitta-asteikolla varustettu astia hana alle ja mittaamalla siihen minuutissa kertynyt vesimäärä. Mikäli hanoissa on ns. ekonappi, mittaa virtaama ekonapin rajoittamalla maksimivirtaamalla.</p> <p>☒ tiedot tekniikoista, joilla hanojen virtaamaa rajoitetaan ovat auditoijan saatavilla. Lisäksi hanojen virtaama mitataan auditoinnissa kahdesta eri hotellihuoneesta.</p>
<p>5.6. Pisuaarit on varustettu sensoreilla, ne ovat vettä säästäviä tai vedettömiä.</p>	<p>Vedettömillä pisuaareilla voidaan säästää merkittävä määrä vettä ja kustannuksia vuosittain. Vettä säästävillä pisuaareilla tarkoitetaan painonapilla toimivia pisuaareja, joiden vedenkulutus on max. 3 l/huuhdeltu.</p> <p>☒ tiedot pisuaarien vedenkäytöstä/vedettömyydestä ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>5.7. Uudet astianpesukoneet ovat vettä säästäviä laitteita, joissa vedenkulutus on max. 3,5 l/kori.</p>	<p>☒ Tekniset tiedot viimeisten 12 kk aikana hankittujen astianpesukoneiden vedenkulutuksesta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>5.8. Astianpesukoneiden läheisyydessä on ohjeet veden ja energian säästämiseksi. (liite)</p>	<p>Laitteistojen energia- ja vesitehokas käyttö tuo myös kustannussäästöjä ja voi pidentää laitteiden käyttöikä. Huomioikaa henkilökunnan ohjeistuksessa esimerkiksi seuraavia asioita:</p> <p>Pese täysiä koneellisia Annosteile pesuaine tarkkaan, älä yliannosteile</p>

	<p>Puhdista ruokatähteet Vältä turhaa esihuuhtelua juoksevassa vedessä Valitse sopiva pesuohjelma astioiden likaisuuden mukaan Käytä pikaohjelmaa, kun mahdollista</p> <p> veden- ja energiansäästöohjeet</p> <p>☒ Ohjeistuksen sijainti astianpesukoneiden läheisyydessä katsotaan</p>
5.9. Kaikki jätevesi puhdistetaan. Jätevesiä koskevia lakivaatimuksia noudatetaan.	<p> Jätevesiä koskevat lakivaatimukset: www.finlex.fi</p>
PISTEKRITERIT	
<i>5.10. Erilliset vesimittarit ovat käytössä alueilla, joissa vedenkulutus on runsasta.</i>	<p>Kirjatkaa erillisten vesimittarien lukemat ylös säännöllisesti (väh. 1krt/kk), jotta voitte saada yksityiskohtaista tietoa kulutuksestanne sekä asettaa säästötavoitteita. Otollisia kohteita on esim. keittiö ja sauna-/allasosasto.</p> <p>☒ Tiedot vesimittareiden lukemista sekä menettelytavoista yllättävien vedenkulutuspiikkien kohdalla ovat auditoijan saatavilla</p>
<i>5.11. Uudet astianpesu- ja pyykinpesukoneet ovat ammattikäyttöön tarkoitettuja laitteita.</i>	<p>Ammattikäyttöön suunnitellut laitteet ovat usein tehokkaampia kuin kotikäyttöön soveltuvat. Kriteeri koskee tiloja, joissa astioita tai pyykkiä pestään suuria määriä (esim. keittiö ja pesula).</p> <p>☒ Hotelli listaa viimeisen 12 kk aikana hankitut laitteet</p>
<i>5.12. Uudet wc-istuimet on varustettu kaksoishuuhtelulla: 3/6 litraa.</i>	<p>Kriteeri koskee viimeisen 12kk aikana hankittuja WC-istuimia hotellihuoneissa, yleisissä tiloissa ja henkilökunnan tiloissa.</p> <p>☒ Tiedot uusien WC-istuinien kaksoishuuhtelusta auditoijan saatavilla.</p>
<i>5.13. Yleisten tilojen vesihanojen virtaama on alle 6 litraa minuutissa.</i>	<p>Kirjaa virtaama hakemukseen.</p> <p>Vesihanojen virtaaman voi arvioida virtaamamittarilla tai asettamalla mitta-astia ulostuloputken alle ja mittaamalla siihen minuutissa kertynyt vesimäärä. Mikäli hanoissa on ns. ekonappi, mittaa virtaama ekonapin rajoittamalla virtaamalla.</p> <p>☒ Tiedot hanojen virtaamista ovat auditoijan saatavilla. Lisäksi hanoista otetaan virtaamanäytteet.</p>
<i>5.14. Yleisten tilojen wc-istuimet kuluttavat vettä max. 6 l/huuhtelukerta.</i>	<p>☒ Valmistajan tiedot WC-istuinien vedenkulutuksesta ovat auditoijan saatavilla.</p>

<p>5.15. Yleisten tilojen vesihanat on varustettu sensoreilla.</p>	<p>☒ Sensorit yleisten tilojen vesihanoissa katstotaan</p>
<p>5.16. Ns. harmaata vettä tai piha-alueiden hulevettä kerätään ja hyödynnetään uudestaan turvallisesti (esimerkiksi piha-alueiden puhdistukseen).</p>	<p>Hulevettä on esim. sadevesi tai sulamisvesi, ja sitä voidaan hyödyntää esim. viheralueiden kasteluun tai piha-alueiden puhdistukseen.</p> <p>Jätevesi on niin sanottua harmaata jätevettä, jos se on peräisin ainoastaan pesemisestä, siivoamisesta, keittiöstä tai muusta vastaavasta.</p> <p>☒ Tiedot hulevesien hyötykäytöstä auditoijan saatavilla</p>
<p>5.17. Ulkouima-altaat on katettu haihtumisen vähentämiseksi.</p>	<p>☒ Tieto ulkoaltaan/-altaiden suojauksesta on auditoijan saatavilla</p> <p>Uima-altaan kate on käytössä aukioloaikojen ulkopuolella tai hiljaisina kausina. Kun ilma on lämpimämpää kuin altaan vesi, kate vähentää haihtumista. Kun ilma on kylmempää, se estää myös lämmön karkaamista.</p>
<p>5.18. Uima-altaat tarkastetaan säännöllisesti vuotojen varalta.</p>	<p>☒ menettelytavat altaiden säännölliseen tarkistukseen</p> <p>Säännöllinen seuranta voi olla tarkkailuun tai mittaukseen perustuvaa, ja sen tulee mahdollistaa nopea reagointi vuototilanteissa. Kriteeri koskee sekä sis- että ulkouima-altaita.</p>
<p>5.19. Hotellissa on käytössä tunnistimet vesivahinkojen ja vuotojen havaitsemiseksi ja vianetsinnän helpottamiseksi.</p>	<p>☒ tiedot käytössä olevasta vesivahinkojen- ja vuotojen tunnistinjärjestelmästä.</p>
<p>5.20. Hotellilla on käytössään lämmöntalteenotto vedestä.</p>	<p>☒ tiedot käytössä olevasta veden lämpöenergian talteenottojärjestelmästä.</p>
<p>5.21. Asiakkaille on tarjolla konkreettiset ohjeet vedenkäytöstä ja mahdollisuuksista säästää vettä. Nämä ohjeet sisältävät myös tiedon vedensäästön ympäristövaikutuksista.</p>	<p> ohjeet vedenkäytöstä, -säästöstä sekä siihen liittyvistä ympäristövaikutuksista.</p>
<p>5.22. Asiakkaille viestitään suomalaisen hanaveden juomakelpoisuudesta.</p>	<p> viestintämateriaali.</p> <p>Hanaveden juominen on ekoteko ja harvinainen ylellisyys, josta kannattaa viestiä erityisesti ulkomaisille vieraille.</p>
<p>5.23. Hotellilla on erillinen vesipullojen täyttöpiste.</p>	<p>Täyttöpisteellä tarkoitetaan asiakkaille tarjottavaa mahdollisuutta täyttää omat vesipullonsa. Piste on myös hotelliin poikkeavien asiakkaiden käytössä.</p>

	☒ Auditointikierrros
<p>5.24. Hotellihuoneissa on ainoastaan suihkut. Kylpy- ja muut ammeet vain sauna-, kylpylä- tms. osastolla.</p>	☒ Huoneiden varustus katsotaan auditointikierröksellä. Suihkussa käynti kuluttaa huomattavasti vähemmän vettä kuin kylpeminen. Viiden minuutin suihku kuluttaa vettä noin 45 litraa, kun kylpy voi kuluttaa jopa 200 litraa vettä.

6. PUHTAANAPITO

Huonesiivous on avainasemassa päivittäisessä ympäristötyössä Green Key -hotelleissa. Ympäristövastuullinen siivous optimoi kemikaalien, energian, materiaalien ja vedenkulutuksen päivittäisessä työssä.

Tukea puhtaanapidon ympäristöosaamisen kehittämiseen:

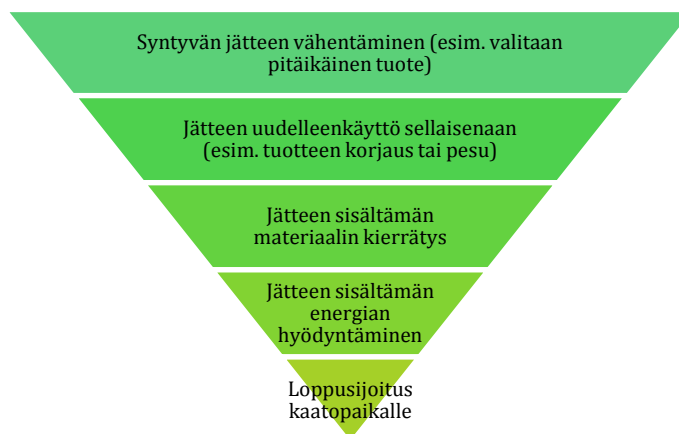
www.ymparistoosaava.fi/puhdistuspalveluala

PAKOLLISET KRITEERIT	
6.1. Hotellihuoneissa on kyltit, jotka kertovat, että pyyhkeet ja lakanat vaihdetaan vain asiakkaiden pyynnöstä tai automaattisesti kolmen tai useamman vuorokauden välein. (liite)	<p>Hotellihuoneissa tulee olla asiakkaille tieto linavaatteiden vaihtoprosessista. Asiakkaita kannustetaan käyttämään pyyhettä pidemmissä yöpymisissä useamman päivän ajan ja annetaan ohjeet tämän valinnan tekemiseksi. Lakanoiden vaihtoväli voi olla standardina esimerkiksi kolmen vuorokauden välein.</p> <p> liitä hakemukseen ja ympäristökansioon kylteissä oleva teksti tai kuva kyltistä.</p> <p>☒ kyltit sekä menettelytavat pyyhkeiden ja lakanoiden vaihtamiselle</p>
6.2. Hotellin päivittäisessä siivouksikäytössä olevat puhdistus- ja pesuaineet ovat ympäristömerkittyjä.	<p> Liitä hakemukseen ja ympäristökansioon tiedot käyttämienne päivittäisten pesu- ja puhdistusaineiden ympäristömerkinnästä (kolmannen osapuolen myöntämä, yksilöi ympäristömerkki/tuote) tai valmistajan kirjallinen selvitys vastaavien kriteerien täyttymisestä.</p> <p>Puhdistus- ja pesuaineiden kolmannen osapuolen ympäristömerkkejä ovat esim. Joutsenmerkki sekä EU-ympäristömerkki. Molemmat täyttävät tiukat ympäristövaatimukset huomioiden tuotteiden koko elinkaaren aikaisia ympäristövaikutuksia ml. raaka-aineet, valmistus, käyttö sekä loppusijoitus.</p> <p> </p> <p>☒ hotelli esittää tiedot päivittäisessä käytössä olevien puhdistus- ja pesuaineiden ympäristömerkinnästä tai vastaavien kriteerien täyttymisestä.</p>
6.3. Desinfioivia puhdistusaineita ei käytetä päivittäisessä siivouksessa. Muulloin niitä	<p>Desinfioivat puhdistusaineet ovat haitallisia ympäristölle, ja niiden käyttö tuhoaa myös ihmiselle hyödyllisiä mikrobeja. Siksi niiden käyttöä on syytä rajoittaa vain</p>

<p>käytetään harkitusti ja vain tarvittaessa tai vain määräysten edellyttämällä tavalla.</p>	<p>niihin kohteisiin ja/tai tilanteisiin, joissa vaaditaan erityisen tarkkaa hygieniää.</p> <p>☒ tiedot käytössä olevista desinfiioivista aineista sekä niiden käytöstä.</p>
<p>6.4. WC- ja talouspaperit sekä paperipyyhkeet ovat ympäristömerkittyjä tuotteita.</p>	<p>Yksilöi tuotteiden ympäristömerkit hakemuksen liitteessä.</p> <p>☒ tiedot viimeisen 12 kk aikana hankittujen WC- ja talouspaperien sekä mahdollisten paperipyyhkeiden ympäristömerkinnästä (tai kirjallinen selvitys vastaavien kriteerien täyttymisestä)</p>
<p>PISTEKRITERIT</p>	
<p><i>6.5. Hotellin käyttämät astianpesuaineet ja pyykinpesuaineet ovat ympäristömerkittyjä. Kriteeri koskee myös alihankintana tehtävää pesulapalvelua.</i></p>	<p> yksilöi käytettävät pesuaineet ja niiden ympäristömerkit.</p>
<p><i>6.6. Siivouksessa käytetään mikrokuituliinoja veden, ja pesuaineiden ja kemikaalien säästämiseksi.</i></p>	<p>Mikrokuituliinojen käyttö vähentää tarvittavien kemikaalien määrää ja säästää myös vettä.</p>
<p><i>6.7. Hotelli välttää hajusteiden käyttöä puhtaanapidossa ja pyykinpesussa.</i></p>	<p>☒ tieto käytettävistä pesuaineista ja niiden hajusteettomuudesta</p>
<p><i>6.8. Hotelli käyttää pesulapalvelunaan samalla paikkakunnalla tai lähialueella sijaitsevaa pesulaa minimoidakseen kuljetusmatkan.</i></p>	<p>Käyttämällä lähellä sijaitsevaa pesulaa vähennetään liinavaatelogistiikasta aiheutuvia päästöjä</p> <p>☒ tieto lähipesulan käytöstä</p>
<p><i>6.9. Kaikki asiakkaiden käyttöön tarjottavat shampoot ja saippuat ovat ympäristömerkittyjä.</i></p>	<p> yksilöi käytettävät shampoot ja saippuat ja niiden ympäristömerkit.</p>

7. JÄTTEEN VÄHENTÄMINEN, LAJITTELU JA KIERRÄTYS

Suomen ja EU:n jätehuoltoa on ohjannut jo vuodesta 2008 viisiportainen tärkeysjärjestys, joka edistää kierrätysyhteiskunnan kehittymistä ja minimoi kaatopaikoille päätyvän materiaalin määrän:

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT	
<p>7.1. Hotelli huolehtii jätteiden asianmukaisesta lajittelusta jätelain ja kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti vähintään seuraaviin kategorioihin: metalli, lasi, energiajäte, paperi, biojäte ja pahvi. Mikäli jonkin jakeen kuljetusta ja käsittelyä ei ole paikkakunnalla järjestetty, voidaan se jättää pois.</p>	<p>Kirjatkaa hakemukseen lista hotelleja lajiteltavista jättejakeista.</p> <p>☒ Lajittelupisteet katsotaan auditointikierroksella</p>
<p>7.2. Hotelli, heidän palveluntarjoajansa tai kiinteistöhuoltopalvelu huolehtii eri jakeiden jatkokuljetuksesta ja -käsittelystä. Mikäli jätekuljetuksen hankinta on ulkoistettu, hotelli vastaa kriteerin toteutumisesta heidän puolestaan ja käy läpi toimintamallin esimerkiksi kiinteistöhuoltoyhtiön kanssa.</p>	<p>☒ Hotelli esittelee mahdolliset jätehuoltopalvelun kanssa tehdyt sopimukset jättejakeiden jatkokuljetuksesta ja -käsittelystä.</p>
<p>7.3. Hotelli huolehtii jätteiden kuljetuksista lakivaatimuksia ja jätehuoltomääräyksiä noudattaen.</p>	<p>Jätelaki: www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646</p>
<p>7.4. Hotellin asiakkaille ja henkilökunnalle on selkeät ohjeet jätteiden lajittelusta ja käsittelystä. Tarvittaessa käytetään eri kielisiä versioita tai kuvasymboleja.</p>	<p> liitä kuvia tai ohjetekstit hakemukseen (esim. hotellihuoneet, ravintola) sekä ympäristökansioon.</p> <p>Ohjeet sijoitetaan näkyvälle paikalle jättepisteiden läheisyyteen. Green Key suosittelee kuvasymbolien käyttöä.</p>

	Vinkki! Lajitteluohjeita saa kunnalliselta jätehuoltoviranomaiselta tai jätehuoltoyhtiöltä esim. Helsingin seudun ympäristöpalvelusta (HSY).
7.5. Kertakäyttöastioita käytetään vain poikkeustapauksissa esim. allasosastoilla, isoissa tapahtumissa, kuntosali- ja kylpyläalueilla sekä take away -annoksissa.	Kuvatkaa hakemuksessa ne mahdolliset poikkeustilanteet, joissa käytätte kertakäyttöastioita. Kertakäyttöastioiden käyttö muussa päivittäisessä toiminnassa ei ole sallittua.
7.6. Mikäli hotellissa järjestetään suuria (yli 500 ihmisen) tilaisuuksia, joissa käytetään kertakäyttöastioita, tulee astiat valita kierrätettävistä tai biohajoavista materiaaleista sekä järjestää niille asianmukaiset kierrätyspisteet ja ohjeistaa asiakkaat käyttämään näitä kierrätyspisteitä.	Mikäli hotelli järjestää suuria tapahtumia esim. puistokonsertteja, johon ei voida olettaa olevan riittävästi kestoastioita, hotelli huolehtii, että tilaisuudessa käytettävät kertakäyttöastiat ovat kierrätettävissä ja asiakkaille on selkeillä infoilla varustettu kierrätyspisteet. ☒ menettelytapaohje mikäli ko. tilaisuuksia järjestetään
7.7. Vaaralliseksi luokiteltavat jätteet säilytetään erillisissä astioissa ja kierrätetään asianmukaisesti (esim. paristot, lamput, maalit, kemikaalit ym.)	Vaarallisilla jätteillä (ent. ongelmajäte) tarkoitetaan ihmisen terveydelle tai ympäristölle vaarallisia jätteitä, joiden säilytykseen ja käsittelyyn tulee kiinnitetä erityistä huomiota ja varovaisuutta. Tuotteen pakkauksessa olevat mahdolliset varoitusmerkit kertovat, että tuote on myös vaarallista jätettä. Lisätietoa: www.vaarallinenjate.fi ☒ kierrätyspiste katsotaan auditoinnissa.
7.8. Vaaralliseksi luokiteltavat jätteet kuljetetaan turvamääräyksiä noudattaen asianmukaiseen käsittelylaitokseen ja kuljetuksesta tehdään jätelain edellyttämä siirtoasiakirja.	Jätelaki: www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646 ☒ Hotelli kuvaa toimintamallin ja siirtoasiakirjojen hallinnan.
7.9. Jokaisessa kylpyhuoneessa ja wc:ssä on roskakori.	Asiakkailla tulee olla ohjeet ja mahdollisuus sijoittaa roskakoriin ne jätteet, joita ei saa huuhdella alas wc-istuimesta. Tämä vähentää vedenkulutusta, viemärien tukkeutumista, sekä viemäriin kuulumattomien asioiden kuten hygieniatuotteiden päätymistä viemäriverkostoon. ☒ Katsotaan auditointikierröksellä
PISTEKRITERIT	
<i>7.10. Hotelli mittaa jätemäärät jakeittain kuukausittain. Lisäksi hotellilla on toimintasuunnitelma jätemäärän pienentämiseksi.</i>	Hotellilla on seurantajärjestelmä syntyvien eri jätelajien määrän mittaamiseen ja seurantaan. Tarkka lajittelu ja kierrätys säästävät luonnonvaroja, kun uusiokäyttöön kelpaavaa materiaalia voidaan käyttää hyödyksi. jätemäärien seurantamalli tai -raportti

<p>7.11. Asiakkailta on mahdollisuus lajitella jätteet vähintään seuraaviin jakeisiin: paperi, lasi, pullot, paristot, biojäte.</p>	<p>Asiakkaille tarjottavat lajittelumahdollisuuden vähentävät syntyvän sekajätteen määrää. Näkyvän lajittelumahdollisuuden tarjoaminen kertoo asiakkaille osaltaan ympäristöasioiden tärkeydestä hotellissa.</p> <p>☒ auditointikierröksellä katsotaan asiakkaille tarkoitetut lajittelupisteet.</p>
<p>7.12. SER-jätteen keräys ja kierrätys on huolehdittu.</p>	<p>Sähkö- ja elektroniikkaromu sisältää metalleja ja muista ainesosia, jotka voidaan kierrättää materiaalina ja vähentää uuden materiaalin hankinnasta syntyvää ympäristöärsitusta.</p>
<p>7.13. Hotellitekstiilit kierrätetään uusiokäyttöön.</p>	<p>Hotellitekstiilit voivat käsittää henkilökunnan työvaatteita, liinavaatteita tai muita tekstiilejä.</p> <p>Materiaaleille uusia käyttötarkoituksia voit kysyä myös www.globehope.com</p>
<p>7.14. Hotellihuoneissa on lajitteluroskakorit.</p>	<p>Lajitteluroskakorit auttavat vähentämään hotellihuoneista syntyvän sekajätteen määrää.</p> <p>☒ Auditointikierrös</p>
<p>7.15. Jokaisessa wc:ssä on lajitteluroskakori.</p>	<p>Lajitteluroskakorit wc-tiloissa vähentävät sekajätteen määrää.</p> <p>☒ Auditointikierrös</p>
<p>7.16. Kaikki asiakkaiden käyttöön tarjottavat shampoot ja saippuat ovat annostelijoissa yksittäispakkausten sijaan.</p>	<p>Annostelija on ekologinen valinta. Täyttöpakkaukset tuottavat vähemmän jätettä kuin yksittäispakkaukset. Annostelijoiden avulla vältetään myös hukkaan menevät osittain käytetyt pullot.</p>
<p>7.17. Yksittäispakattua voita, kermaa, marmeladia tms. ei käytetä tai pakkaukset ovat kierrätettäviä tai biologisesti hajoavia</p>	<p>Ruokatarjoilussa suositellaan käytettäväksi suurastioita. Yksittäispakkausten ympäristöärsitus syntyy valmistuksessa, kuljetuksessa ja jätteenkäsittelyssä. Yksittäispakkausista syntyy myös helposti ruokahävikkiä.</p>
<p>7.18. Hotellilla on sopimus pakkausmateriaalien käytöstä (erityisesti muovi), noudosta ja hävityksestä. Hotelli pyrkii käyttämään mahdollisimman paljon kestopakkauksia, jotka palautetaan paluukuljetuksia hyödyntäen.</p>	<p>Pakkausmuovin kierrätysmahdollisuus riippuu kunnasta ja jätehuolto-yhtiöstä. Tarkista oman kuntasi tilanne kunnalta tai jätehuolto-yhtiöltä. Hotelli voi vähentää muodostuvan pakkausjätteen määrää edellyttämällä tavarantoimittajilta kestopakkauksien käyttöä.</p> <p>☒ Kuvaus toimintamallista</p>
<p>7.19. Mikäli kertakäyttöastioita käytetään, ne ovat biologisesti hajoavia.</p>	<p>Mikäli kertakäyttöastioita käytetään esimerkiksi take away -annoksiin, suositellaan biohajoavien tuotteiden valitsemista. Tuotteen biohajoavuudesta ja ympäristöystävällisyydestä tulee myös kertoa asiakkaalle.</p> <p>☒ Hotelli kuvaus biohajoavien kerta-astoiden käytöstä.</p>

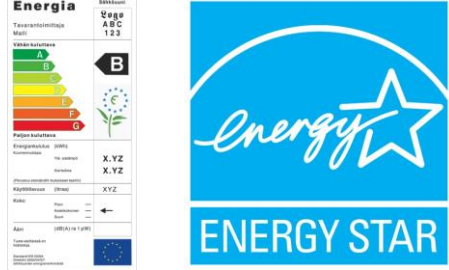

<p>7.20. Kertakäyttöastioita ei käytetä lainkaan.</p>	<p>Onko hotellista mahdollisuus ostaa kahvia mukaan esimerkiksi omaan termosmukiin?</p>
<p>7.21. Koko henkilökunta on saanut lajittelukoulutuksen.</p>	<p>☒ auditoinnissa käydään läpi mitä koulutusta henkilökunta on saanut viimeisen 12 kuukauden aikana.</p>
<p>7.22. Orgaaninen jäte kompostoidaan tai toimitetaan eteenpäin asianmukaiseen käsittelylaitokseen edelleen käyttöön (esim. biokaasu).</p>	<p>Kompostissa hyödynnettävä orgaaninen jäte on helppo hyödyntää uudelleen multana, eikä näin rasita ympäristöä edes jätekuljetuksen osalta. Biokaasu on kaasuseos, joka syntyy eloperäisen aineksen hajotessa. Biokaasua voidaan hyödyntää korvaten fossiilisissa polttoaineilla tuotettu maakaasu.</p> <p>☒ toimintamalli orgaanisen jätteen osalta.</p>

8. ENERGIANSÄÄSTÖ JA -HANKINTA

Energiansäästö ja siihen liittyvät energiatehokkaat hankinnat ovat avainasemassa niin hotellin ympäristökuormituksen pienentämisessä. Energiatehokkaat ratkaisut kehittyvät nopeasti ja Green Key -hotelleja kannustetaan toimimaan myös edelläkävijöinä ja suunnannäyttäjinä. Energiatehokkaat ratkaisut tuovat myös kustannussäästöjä.

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT	
8.1. Energiankulutus mitataan vähintään kerran kuukaudessa.	<p>Energiankulutuksen säännöllinen seuranta antaa tietoa ympäristökuormituksestanne ja tukee energiansäästötavoitteidenne saavuttamista. Mittausten avulla voitte arvioida asiakkaiden keskimääräisestä kulutusta sekä seurata kulutuksessa tapahtuvia vaihteluita.</p> <p> Kuukausittaiset energiankulutuksen seurantaraportit.</p> <p>☒ Hotelli osaa kertoa toimintamenetelmistään yllättävien kultuspiikkien havaitsemiseen ja mahdollisista korjaustoimenpiteistä.</p>
8.2. Hotellilla on käytössään toimintamalli tyhjillään olevien huoneiden lämmityksen, ilmanvaihdon ja ilmastoinnin säätämiseksi energiatehokkuuden varmistamiseksi.	<p>Energiatehokkaan toimintansa varmistamiseksi hotellilla tulee olla toimintamalli miten lämmitys ja ilmanvaihto säädetään esimerkiksi kun huone on tyhjillään. Tämä voidaan tehdä manuaalisesti esimerkiksi osana huonesiivousta tai keskitetyn/automatisoidun järjestelmän kautta. Kuvaa hakemukseen hotellin toimintamalli.</p> <p>☒ Toimintamallin läpikäynti</p>
8.3. Vähintään 75% lamppuista on energiansäästölamppuja tai led-lamppuja. Muut lamput vaihdetaan mahdollisimman pian.	<p>Led-lamppujen laatu ja ominaisuudet ovat kehittyneet nopeasti. Led-lamppu on erittäin energiatehokas ratkaisu ja säästää sekä ympäristöä että kustannuksia pitkäkestoisena ratkaisuna. Led-lamput kierrätetään SER-pisteisiin ja energiansäästölamput vaarallisena jätteenä (varmista oman kuntasi tilanne).</p> <p>Kirjaa hakemukseen energiansäästölamppujen/LED-valaisimien prosenttiosuus.</p> <p>☒ Tiedot ekotehokkaiden lamppujen osuudesta on auditoijan saatavilla. Lisäksi ekotehokkaiden lamppujen käyttö tarkistetaan muutamista hotellihuoneista, yleisistä tiloista sekä henkilökunnan tiloista.</p>

	<p>Huom. Energiansäästölamput sisältävät pienen määrän elohopeaa, joten niiden kanssa tulee noudattaa varovaisuutta.</p> <p> Tukea ekotehokkaiden lampputyypin valintaan ja valaistuksen suunnitteluun: www.lampputieto.fi</p>
<p>8.4. Keittiön ilmanvaihtolaitteen rasvasuodattimet puhdistetaan vähintään kerran vuodessa.</p>	<p>Kirjaa hakemukseen rasvasuodattimien puhdistusyykli.</p> <p>☒ suodattimien puhdistuksen toimintamalli.</p> <p>Rasvasuodattimien säännöllinen puhdistus vähentää energiakulutustanne, joten laatikaa toimenpiteestä selkeä toimintamalli hotellin ympäristötyön helpottamiseksi.</p>
<p>8.5. Lämmitys- ja viilennyslaitteiden pinnat puhdistetaan säännöllisesti (väh. 1 krt/v).</p>	<p>Merkitse hakemuksen lisätietokenttään lämmitys- ja viilennyslaitteiden puhdistusyykli. Säännöllinen pintojen puhdistus säästää energiaa ja pitää yllä laitteen käyttökuntoa.</p> <p>☒ Toimintamalli laitteiden pintojen puhdistuksesta.</p>
<p>8.6. Ilmanvaihtojärjestelmä mukaan lukien lämmitys- ja viilennyslaitteet tarkastetaan vähintään kerran vuodessa. Tarvittavat korjaustoimenpiteet tehdään energiatehokkaan toiminnan varmistamiseksi.</p>	<p>Merkitse lisätietokenttään ilmanvaihtojärjestelmän tarkastustiheys.</p> <p>☒ Tiedot ilmanvaihtojärjestelmän kuntotarkastuksen menettelytavoista ovat auditoijan saatavilla.</p> <p>Säännöllinen seuranta ja huolto varmistavat ilmanvaihtojärjestelmän mahdollisimman tehokkaan toimintakyvyn niin ilmanlaadun kuin ympäristön kannalta.</p>
<p>8.7. Jääkaappien, pakastimien, uunien ja muiden kuuma- ja kylmäsäilytystilojen tiivisteet ovat kunnossa.</p>	<p>Merkitse hakemukseen tiivisteiden viimeisin tarkistusajankohta.</p> <p>☒ Tiedot tiivisteiden tarkastuksen menettelytavoista ovat auditoijan saatavilla ja katsottavissa auditointikierroksella.</p> <p>Säännöllinen tiivisteiden kunnan tarkastaminen ja viallisten vaihtaminen on tärkeä käytäntö hotellin ympäristötyössä laitteiden energiatehokkuuden varmistamiseksi.</p>
<p>8.8. Uudet hankittavat hotellihuonevarusteet ovat energiatehokkaita.</p>	<p>☒ Lista 12kk sisällä hankituista varusteista ja niiden energiatehokkuudesta.</p> <p>Uusien minibaarien energiakulutus tulee olla korkeintaan 1 kWh/päivä.</p> <p>Energiatehokkuusvaatimuksena on, että sähkölaite on EU:n Energiamerkinnän asteikolla A- A+++ , EnergyStar-merkitty tai sillä on ympäristömerkki (tai täyttää vastaavat kriteerit).</p>

	
<p>8.9. Hotellilla on työohjeet koskien tyhjen huonetilojen laitteistojen (mm. TV, jääkaappi) sammuttamista energian säästämiseksi. (liite)</p>	<p> Työohjeet laitteiden sammuttamiselle.</p> <p>Kriterikohta koskee kausisulkemisia ja ajankohtia, jolloin alle 75% majoituskapasiteetista on käytössä. Laatikaa selkeät työohjeet huonetilojen sähkölaitteiden sammuttamiselle ja lämpötilan optimoinnille. Ohjeissa tulee huomioida huoneiden eri tyhjiällä oloajat muutamasta päivästä kuukausiin.</p>
<p>8.10. Hotelli on määritellyt standardilämpötilan huonelämmölle.</p>	<p>Merkittävä hakemukseen huoneiden standardilämpötila. Asiakkaalla voi olla kuitenkin mahdollisuus säätää itse lämpötilaa korkeammaksi tai matalammaksi tai pyytää vastaanottoa säätämään sitä.</p> <p>☒ Toimintaohjeet standardilämpötilan ylläpitämiseksi. Lisäksi lämpötila tarkistetaan auditointikierroksella.</p> <p>Huoneiden lämpötilaa säätämällä voidaan tehdä mittavia kustannus- ja ympäristösäästöjä ympäristölle. Lisäksi huonelämpötilan optimointi edistää oleskelumukavuutta. Oleskelutiloissa noin 21 °C:n lämpötilaa suositellaan terveellisenä ja energiataloudellisena.</p>
<p>8.11. Uusiutuvan energian hankintamahdollisuus kartoitetaan vuosittain.</p>	<p>☒ Kartoituksen sisältö: mitä energiaa hotelli käyttää ja kuinka suuri osuus siitä on uusiutuvilla energialähteillä tuotettua.</p> <p>Uusiutuvaan energiaan siirtyminen vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja säästää luonnonvaroja. Uusiutuvan energian valinta kertoo myös asiakkaille ympäristöarvojen tärkeydestä hotellille. Kartoittakaa mahdollisuksiinne hankkia uusiutuvaa energiaa, aurinkopaneeleita tai esimerkiksi pientuulivoimaloita.</p> <p> Pyytäkää apua sähkön ja lämpöenergian toimittajiltanne tai alueenne energiatoimistolta uusiutuvan energian kysymyksiin: www.motiva.fi/taustatietoa/energiatoimistot.</p>
<p>PISTEKRITERIT</p>	
<p>8.12. Hotelli suorittaa energiakatselmuksen ulkopuolisen asiantuntijan avustamana vähintään joka viides vuosi.</p>	<p>☒ Tiedot viimeisimmästä energiakatselmuksesta on auditoijan saatavilla.</p>

	<p>Energiakatselmus auttaa teitä havaitsemaan korkean energiankulutuksen alueet sekä tunnistamaan mahdolliset säästökohteet.</p>
<p>8.13. Hotellin hankkimasta sähköenergiasta vähintään 50% tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä.</p>	<p>Yksilöi hakemukseen uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähköenergia. Lisäksi pyydä vuosittainen selvitys sähköyhtiöltä uusiutuvan energian osuudestanne.</p> <p>Yleisimpiä uusiutuvan energian muotoja ovat tuulivoima, uusiutuva bioenergia, aurinkoenergia tai vesivoima. Turve ei ole mukana turvetuotantoalueiden ja soiden ojituksen negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi.</p> <p>☒ Tiedot uusiutuvan energian hankinnasta sähköenergian osalta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.14. Hotellin hankkimasta sähköenergiasta 100% tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä.</p>	<p>Yksilöi hakemukseen uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähköenergia. Lisäksi pyydä vuosittainen selvitys sähköyhtiöltä uusiutuvan energian osuudestanne.</p> <p>Yleisimpiä uusiutuvan energian muotoja ovat tuulivoima, uusiutuva bioenergia, aurinkoenergia tai vesivoima. Turve ei ole mukana turvetuotantoalueiden ja soiden ojituksen negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi.</p> <p>☒ Tiedot uusiutuvan energian hankinnasta sähköenergian osalta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.15. Hotellin hankkima sähköenergia on 100% uusiutuvaa energiaa ja täyttää kestävyyskriteerit (kestävä tuotanto on ympäristömerkitty tai vastaavat kriteerit täyttävää)</p>	<p>Yksilöi hakemukseen uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähköenergia sekä kirjaa selvitys käyttämäne sähköenergian kestävyyskriteereistä esim. Ekoenergia-merkki www.ekoenergy.org/fi/ tai kirjallinen selvitys vastaavien kriteerien täyttymisestä.</p> <p>☒ Tiedot uusiutuvan energian käytöstä sekä kestävyyskriteerien täyttymisestä sähköenergian osalta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.16. Erilliset sähkömittarit on asennettu energiankulutuksen kannalta merkittäviin paikkoihin</p>	<p>Kirjatkaa erillisten sähkömittarien lukemat ylös säännöllisesti (väh.1 krt/kk), jotta voitte saada yksityiskohtaista tietoa sähkön kulutuksestanne sekä asettaa säästötavoitteita.</p> <p>☒ Tiedot sähkömittareiden lukemista sekä menettelytavoista yllättävien kulutuspiikkien kohdalla ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.17. Hotellin ympärivuotisesti käytössä olevien tilojen ikkunoissa on tiivistetyt kolmikerroslasit. Tiivisteet ovat kunnossa ja ne tarkistetaan säännöllisesti.</p>	<p>☒ Tiedot kolmikerrosikkunalasien käytöstä sekä niiden säännöllisestä huollosta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.18. Hotellin ikkunoissa on selektiivilasit.</p>	<p>☒ Tiedot selektiivilasien käytöstä auditoijan saatavilla.</p>

<p>8.19. Rakennuksen eristys ylittää uudis- ja korjausrakentamista koskevat kansalliset energiatehokkuuden minimivaatimukset.</p>	<p>☒ Tiedot kansallisten energiatehokkuuden minimivaatimusten ylittävistä toimenpiteistä ovat auditoijan saatavilla.</p> <p> Lisätietoa Suomen rakentamismääräyskokoelmasta (C-osa): www.edilex.fi/rakentamismaaraykset.</p>
<p>8.20. Hotellissa on lämmöntalteenottojärjestelmä mm. kylmälaitteiden, ilmastointilaitteiden, uima-altaiden tai jätevesien hukkalämmön hyödyntämiseksi.</p>	<p>☒ Tiedot käytössä olevasta lämpöenergian talteenottojärjestelmästä auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.21. Hotellin käyttämä lämpöenergia tuotetaan uusiutuvilla polttoaineilla (ei turve).</p>	<p>Yksilöi hakemukseen uusiutuvista energialähteistä tuotettu lämpöenergia. Turve ei ole mukana turvetuotantoalueiden ja soiden ojituksen negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi.</p> <p>☒ Tiedot uusiutuvan energian käytöstä lämpöenergian osalta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.22. Hotellin käyttämä kaukolämpö ja kaukokylmä (myös koskikylmä) tuotetaan vähintään 75% uusiutuvilla energialähteillä (ei turve).</p>	<p>Yksilöi hakemukseen uusiutuvista energialähteistä tuotettu kaukolämpö ja/tai kaukokylmä. Pyydä vuosittain selvitys kaukolämpöyhtiöltä uusiutuvan energian osuudesta.</p> <p>☒ Tiedot uusiutuvan energian käytöstä kaukolämmön tai -kylmän osalta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.23. Hotelli tuottaa itse uusiutuvaa energiaa. (maalämpö, aurinko, tuuli, ilma)</p>	<p>Kirjatkaa hakemukseen ne uusiutuvan energian muodot, joita tuotate itse.</p> <p>☒ Tiedot hotellin omasta uusiutuvan energian tuotannosta ovat auditoijan saatavilla.</p>
<p>8.24. Hotelli on liittynyt elinkeinoelämän energiatehokkuussopimukseen (matkailu- ja ravintola-alan toimenpideohjelman kautta).</p>	<p>☒ Esittäkää tieto energiatehokkuussopimukseen liittymisestä.</p> <p> Lisätietoa palvelualan energiatehokkuussopimuksesta: www.energiatehokkuussopimukset.fi/fi/sopimusalat/palveluala/</p>
<p>8.25. Hotellin huoneissa, kokoustiloissa, keittiössä, pesulassa tms. käyttämät sähkölaitteet ovat energiatehokkaita.</p>	<p>☒ Esittäkää tiedot sähkölaitteiden energiatehokkuudesta.</p> <p>Energiatehokkuusvaatimuksena on, että sähkölaitte on EU:n Energiamerkinnän asteikolla A- A+++ , EnergyStar-merkitty tai sillä on ympäristömerkki (tai täyttää vastaavat kriteerit).</p>

8.26. Ilmanvaihtokoneisto on varustettu energiankäytön optimoivalla puhaltimella ja sen moottori on energiaa säästävä.	☒ tiedot ilmanvaihtokoneiston energiatehokkuudesta.
8.27. Ilmastointi sammuu automaattisesti, kun ikkuna avataan.	☒ tiedot automatisoidusta ilmastoinnin katkeamisesta ikkunoiden ollessa auki.
8.28. Hotellissa on avainkorttijärjestelmä tai muu automaattinen järjestelmä, joka varmistaa sähkölaitteiden ja valojen sammumisen huoneen ollessa tyhjiään.	Kirjaa hakemukseen järjestelmä, jolla varmistatte sähkölaitteiden ja valojen sammumisen huoneen ollessa tyhjiään. ☒ Auditointikierros
8.29. Käytävä- ja aulavaloiissa on käytössä liikkeentunnistus.	☒ tiedot liikkeentunnistimien käytöstä (vähintään 50 %:a käytävä- ja aulavaloiista).
8.30. Yleisissä tiloissa on käytössä energiatehokas automatisoitu valaistus.	☒ tiedot automatisoidun valaistuksen käytöstä (vähintään 75 %:a yleisistä tiloista).
8.31. Hotelli käyttää vain led-lamppuja	☒ Auditointikierros
8.32. Ulkovalaisimet ovat tarveohjattuja esim. liiketunnistimella ja ne sammuvat automaattisesti, kun niitä ei tarvita.	☒ Esittäkää tiedot tarveohjatun ulkovalaistuksen käytöstä.
8.33. Keittiön liesituulettimissa on infrapunatunnistin, jonka avulla liesituulettimien käyttö on mahdollisimman energiatehokasta.	☒ Esittäkää tiedot infrapunatunnistimien asennuksesta keittiön liesituulettimiin.
8.34. Keittiölaitteiden tarpeetonta päällä pitämistä vältetään.	☒ Esitelkää toimintamallinne keittiölaitteiden energiatehokkaan käytön varmistamiseksi. Laitteiden energiankulutuksen optimoimiseksi on hyvä selvittää laitteiden suositeltu käyttötapa. Joskus jatkuva sammuttelu ja käynnistely voi lisätä energiankulutusta.
8.35. Saunat lämmitetään vain rajatun ajan aamuin illoin tai tilauksesta.	☒ Esitelkää toimintamallinne saunojen lämmittämiseksi.
8.36. Juoma-, kahvi-, vesi- ja muut automaattit eivät ole päällä tarpeettomasti.	☒ Esitelkää toimintamallinne juoma-automaattien tarpeettoman päällä pitämisen välttämiseksi.
8.37. Tietokoneissa ja kopiokoneissa on virran automaattinen aikakatkaistu.	Virta tulee katketa automaattisesti max. yhden tunnin kuluessa. ☒ Osoittakaa tiedot tieto- ja kopiokoneiden virran automaattikatkaistusta.
8.38. Uudet tietokoneet, tulostimet, kopiokoneet ja muut toimistolaitteet ovat ympäristömerkittyjä	☒ Osoittakaa tiedot uusien, viimeisen 12kk aikana hankittujen, tieto- ja kopiokoneiden sekä muiden toimistolaitteiden ympäristöystävällisyydestä.

<i>tai laitteiden valmistajalla on ympäristösertifikaatti.</i>	Ympäristömerkinnäksi käy esim. EU:n Energiamerkintä asteikolla A- A+++, EnergyStar-merkintä tai ympäristömerkki.
<i>8.39. Hotellilla on sähköauton latauspiste tai biokaasuauton tankkauspiste.</i>	☒ Esittää tiedot sähköauton latauspisteestä tai biokaasuauton tankkauspisteestä. Katsotaan auditointikierroksella.
<i>8.40. Hotelli tarjoaa sähköauton vuokrauspalvelua/välitystä tai sähkötaksin käyttöä.</i>	☒ Esittää tiedot tarjoamistanne sähköautopalveluista.
<i>8.41. Hotellin omassa käytössä olevista autoista vähintään puolet on sähköautoja, biokaasuautoja tai hybridautoja.</i>	☒ tiedot sähkö-, biokaasu- tai hybridautojen käytöstä (vähintään 50 %:a hotellin omista autoista).
<i>8.42. Hotelli tarjoaa aurinkoenergiaa, muuta uusiutuvaa energiaa tai näihin liittyvää uutta teknologiaa näkyvästi asiakkaiden käyttöön.</i>	☒ esimerkkejä asiakasviestinnästä.

9. ELINTARVIKKEET

Hotellin ympäristövastuullisuus näkyy asiakkaalle muun muassa kasvavana valikoimana lähi- ja luomutuotteita. Kiinnostus lähiruokaan ja ruoan alkuperään on kasvavaa. Asiakkaita kiinnostaa ruoan ekologisuus ja vastuullinen hankinta tai tuottaminen.

Noin kolmannes kulutuksemme ympäristövaikutuksista juontuu syömästä ravinnostamme. Ruoan ekologista selkäreppua voi keventää tuntuvasti esim. minimoimalla hävikkiruoan määrää sekä suosimalla sesonginmukaisia kasvisruokia. Ympäristönäkökulmien lisäksi ruokavalinnoissa suositellaan kiinnitettäväksi huomiota terveellisyyteen ja eettisyyteen.

Tukea kestävän ruokalistan suunnitteluun:

www.ymparistoosaava.fi/ruokapalveluala/index.php?k=22438

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT	
<p>9.1. Hotelli käyttää luomu- ja lähituotteita. (Vähintään viisi lähi- tai luomutuotetta käytössä.)</p>	<p> listaa hakemukseen käytössäne olevat luomu- tai lähituotteet</p> <p>Luomutuotannon tavoitteena on tuottaa ruokaa ja samalla ylläpitää maan kasvukuntoa ilman kemiallisia torjunta-aineita ja lannoitteita. Tämä puolestaan tukee luonnon monimuotoisuutta ja ravinteiden kierrätystä. Luomumerkkejä, jotka täyttävät EU-luomuasetuksen ehdot:</p> <p>EU:n lehtimerkki Aurinkomerkki Leppäkerttumerkki</p> <p> </p> <p>Vinkki! Luomuohjelma ammattikeittiöille: www.portaatluomuun.fi</p> <p>Lähiruoka on mahdollisimman lähellä tuotettua kotimaista ruokaa, jonka alkuperä, tuottaja ja valmistaja tiedetään. Lähiruokaa suositaan ennen kaikkea sen paikallista maataloustuotantoa ja maatalouselinkeinoja ylläpitävästä vaikutuksesta sekä usein paremman jäljitettävyyden ansiosta.</p> <p>☒ Listaus käytössä olevista luomu- tai lähituotteista.</p>
<p>9.2. Lähi- ja luomutuotteiden ja ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus säilyy tai kasvaa joka vuosi. Poikkeama tästä raportoidaan Green Keylle.</p>	<p>Lähi- ja luomutuotteiden lisäksi ympäristömerkittyjä elintarvikkeita ovat esim. Reilun kaupan ja MSC/ASC-merkityt tuotteet.</p>

<p>9.3. Ravintolan ruokalistalla on aina myös kasvisvaihtoehto.</p>	<p>Kasvis- ja vegaaniruokavalioiden suosio on kasvussa. Tasapainoisesti toteutettuina, ne tarjoavat ympäristölle vähemmän kuormittavamman ja usein myös terveellisemmän vaihtoehdon paljon lihaa sisältäville ruokavaliolle. Kasvisruokaa suunniteltaessa kannattaa kiinnittää huomiota hyviin proteiinin lähteisiin (esim. pavut, herneet, linsit, soija, tofu, täysjyväviljat ja pähkinät).</p> <p>☒ dokumentit kasvisruoan tarjoamisesta ruokalistalla.</p>
<p>PISTEKRITEERIT</p>	
<p><i>9.4. Hotelli ei käytä uhanalaisia kalalajeja.</i></p>	<p>Hotelli tekee vastuullisia hankintoja kalatuotteita ostaessaan. Hotellilla on kirjattu käytäntö tätä varten. Hyvänä työkaluna voi käyttää esimerkiksi WWF:n kalaopasta tai valita MSC- tai ASC-sertifioituja tuotteita.</p> <p>☒ kalatuotteiden hankintapolitiikka tai toimintaohje</p>
<p><i>9.5. Hotelli hyödyntää valikoimassaan satokauden kasviksia.</i></p>	<p>Satokauden aikana kasvatettuihin kasviksiin käytetään lähtökohtaisesti vähemmän ulkopuolista energiaa, esimerkiksi valoa ja lämpöä. Suomalaisia sesonkiherkkuja kuten marjat ja sienet, kasvaa paljon luonnon ehdoilla, ilman ulkopuolista energiaa. Lähellä kasvatettujen tuoreiden kasvien suosiminen on ympäristölle ystävällistä, sillä se vähentää logistiikkaa ja varastointia.</p> <p>☒ Kuvaus satokausikasvien käytöstä.</p>
<p><i>9.6. Hotellin ravintolan ja aamiaistarjoilun ruokalistoille ja tarjoilupöytiin on merkitty luomutuotteet, lähituotteet ja muut ympäristömerkityt tuotteet.</i></p>	<p>Hotelli merkitsee näkyvästi asiakkaitaan varten luomutuotteet, lähituotteet ja muut ympäristömerkityt tuotteet. Tämä tarjoaa asiakkaille mahdollisuuden tehdä valintoja myös ekologisin perustein. Merkintä voidaan tehdä buffet-tarjoiluun tai ruokalistalle esimerkiksi Green Key -logoa käyttämällä. Kriteerikohta koskee asiakasviestintää, mutta hotellia rohkaistaan merkitsemään vastaavasti myös henkilökunnan ruoat.</p> <p>☒ Kuvaus merkitsemistavoista. Lisäksi auditointikierroksella käydään tutustumassa aamiaisen tai lounaan merkintöihin tai ruokalistoihin.</p>
<p><i>9.7. Hotelli nostaa esille lähiruokatuotantoa ja tutustuttaa asiakkaat alueen lähiruokatuottajiin.</i></p>	<p>Lähiruokatuottajien esille nostaminen auttaa kertomaan esimerkiksi alueen ruokakulttuurista, lähiruoan ympäristövaikutuksista sekä lähituottajien valmistusmenetelmistä ja heidän arvoistaan.</p> <p>☒ Kuvaus miten lähiruokatuotantoa on tuotu esille asiakkaille</p>

<p>9.8. Hotellilla on vähintään vuosittain kasvisruokateemapäivä esimerkiksi Maailman kasvisruokapäivänä 1.10.</p>	<p>Hotellia kannustetaan tarjoamaan ja innostamaan kasvisruoan pariin tai sitä kokeilemaan myös niitä asiakkaita, joille kasviruoka ei vielä ole tuttua. Teemapäivä tarjoaa mahdollisuuden tutustuttaa asiakkaat kasviruoan monipuolisuuteen ja informoimaan sen ympäristövaikutuksista.</p> <p>☒ Kuvaus toteutuksesta, esim. teemapäivän ruokalista</p>
<p>9.9. Hotellin ravintolan ruokalistalla on myös täysin vegaaninen ruokalaji ja maitojuoma.</p>	<p>Täysin vegaaniset ruoat eivät sisällä mitään eläinkunnan tuottamia ainesosia.</p> <p>☒ Merkintä ruokalistalla</p>
<p>9.10. Hotelli vähentää aktiivisesti naudanlihan käyttöä.</p>	<p> Kuvaus miten naudanlihan käyttöä on vähennetty.</p>
<p>9.11. Hotelli mittaa ruokahävikin määrän ja toimii ruokahävikin minimoimiseksi. Keittiö- ja tarjoiluhenkilökunnalla on työohjeet tätä koskien.</p>	<p>Hotelli tavoittelee ruokahävikin pienentämistä. Kriteerin täytyminen edellyttää hävikkiruoan säännöllistä mittaamista.</p> <p>Ruokahävikkiä muodostuu ruoanvalmistuksessa, tarjoiluhävikkinä ja lautasjätteen muodossa.</p> <p>Hävikin pienentämisessä huomioi seuraavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • voiko ruoan määrällä tai ruokalajien valinnalla vaikuttaa ruokahävikkiin? • voiko ruokaa säilyttää ja laittaa tarjolle tarkemmin • voiko ruoka-aineita käyttää laajemmin esim. pilkottuja vihanneksia raaka-aineina muihin ruokalajeihin • voiko joissain tilanteissa annostarjoilu korvata buffet-tarjoilun • voiko asiakkaita kannustaa ottamaan ainoastaan sen verran kuin jaksaa syödä • voiko jäljelle jääneitä ruoka-aineita käyttää <p> ruokahävikin seuranta koskevat raportit tai seurantamalli.</p> <p>☒ seurannan pohjalta tehdyt toimenpiteet.</p>
<p>9.12. Kokoustiloissa ja ravintoloissa tarjoillaan ensisijaisesti vesijohtovettä pullotetun veden sijaan.</p>	<p>Hotelleja kannustetaan suosimaan hyvää suomalaista hanavettä.</p> <p>Pullotetun veden ympäristöjalanjälki syntyy tuotannosta, pakkauksesta, kuljetuksesta ja pakkauksen kierrätyksestä tai hävittämisestä. Hanavesi on useiden tutkimusten mukaan lisäksi parempaa laadultaan kuin pullovesi.</p>

	<p>Hanavettä voidaan tarjoilla sellaisenaan (suositus) tai hiilihapotettuna. Hanavettä tarjoillaan vähintään ravintoloissa ja kokoustiloissa, mutta sitä kannustetaan tarjoilemaan myös huoneissa, vastaanotossa ja henkilökunnan tiloissa.</p> <p>☒ toimintatapa hanaveden tarjoamisen suhteen ja auditointikierroksella katsotaan hanaveden tarjoilu eri tiloissa.</p>
<p><i>9.13. Hotellilla on keittiöpuutarha.</i></p>	<p>Hotelli viljelee itse yrttejä, vihanneksia, marjoja tms. omassa puutarhassaan tai pihassaan.</p>
<p><i>9.14. Hotellin keittiöpuutarhassa on kompostori, jonka multa käytetään hyödyksi keittiöpuutarhassa.</i></p>	<p>Hotelli kompostoi puutarhassa tai muualla hotellissa syntyvän kompostoitavan jätteen. Tässä huomioidaan paikalliset määräykset. Kompostorin tuottama multa hyödynnetään keittiöpuutarhassa.</p>

10. SISÄTILAT

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

10.1. Sisätiloja remontoitaessa suositaan ympäristöystävällisiä ja terveellistä sisäilmaa edistäviä materiaaleja.

Suosikaa ympäristömerkittyjä remointituotteita ja rakennusmateriaaleja sekä uusio- ja kierrätysmateriaaleja.

Sisäilman terveellisyyden varmistamiseksi tulee noudattaa asetusta sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta: www.finlex.fi/data/normit/37187-D2-2012_Suomi.pdf

Tiedot viimeisten 12 kk aikana käytettyjen remonttimateriaalien ympäristömerkinnöistä

PISTEKRITEERIT

10.2. Hotellilla on henkilöstöpolitiikka koskien tupakointia työaikana.

Hotellilla on kirjallinen politiikka, joka rajoittaa tai kieltää tupakoinnin työaikana.

henkilöstöpolitiikka

11. ULKOTILAT

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

11.1. Kemiallisia lannoitteita tai tuholaismyrkkyjä käytetään vain siinä tapauksessa, että vastaavaa luonnonmukaista vaihtoehtoa ei ole saatavilla.	Saatavuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että vaihtoehtoinen tuote ei vastaa käyttötarpeita tai sitä ei löydy markkinoilta. Torjunta-aineiden käytössä on hyvä noudattaa ns. varovaisuusperiaatetta, jossa terveydelle tai ympäristölle mahdollisesti vaarallista tuotetta on syytä välttää, vaikka tuotteen haitoista ei ole täyttä tieteellistä varmuutta. ☒ tiedot käytetyistä torjunta-aineista ja lannoitteista on auditoijan saatavilla.
11.2. Uudet ruohonleikkurit ovat käsikäyttöisiä, sähkökäyttöisiä, käyttävät lyijytöntä bensiiniä, ovat varustettu katalysaattorilla tai ovat ympäristömerkittyjä.	☒ tiedot uusien ruohonleikkureiden teknisistä tiedoista tai ympäristömerkinnästä on auditoijan saatavilla.
11.3. Kukat ja puutarha kastellaan aikaisin aamulla tai myöhään illalla.	☒ toimintaohjeet kukkien ja puutarhan kastelusta on auditoijan saatavilla.

PISTEKRITEERIT

<i>11.4. Puutarhajäte kompostoidaan.</i>	Mikäli hotellilla on piha-alueita, sieltä syntyvä puutarhajäte kuten ruohonleikkuujäte, lehdet ym. kompostoidaan paikan päällä. Kompostimulta hyödynnetään pihassa tai puutarhassa. ☒ Toimintamalli miten puutarhajäte käsitellään ja asia katsotaan auditointikierroksella.
<i>11.5. Sadevettä kerätään ja käytetään kukkien ja puutarhan kastelussa.</i>	Hotelli vähentää vedenkulutustaan hyödyntämällä sadevettä, järvivettä tai ns. harmaata vettä puutarhan ja istutusten kastelussa soveltuvin osin ja huomioiden tätä koskevat määräykset. ☒ Auditoinnissa hotelli esittää toimintamallin ja asia katsotaan auditointikierroksella.

<p>11.6. Uusia viheralueita perustettaessa käytetään kotimaisia tai kotoperäisiä lajikkeita.</p>	<p>Uusia viheralueita perustettaessa suositetaan suomalaiseseen luontoon ja ympäristöön sopivia lajikkeita. Erinomainen luonnon monimuotoisuutta lisäävä ratkaisu on muuttaa nurmikko tai osia siitä värikylläiseksi ja tuoksuvaksi kukkaniityksi. Vieraslajien leviäminen estetään.</p> <p>☒ Hotellin kuvaus piha-alueiden suunnittelusta ja toteutuksesta</p>
<p>11.7. Lumenluonnissa käytettävä konekalusto on vähäpäästöistä.</p>	<p>Myös lumenluonnissa huomioidaan käytettävä laitteisto ja niiden ympäristörasitus, erityisesti päästöt.</p> <p>☒ Yksilöinti lumenluonnin konekalustosta.</p>
<p>11.8. Autojen lämmitystolpissa on ajastimet.</p>	<p>Moottorin esilämmitys vähentää päästöjä ja moottorin kulumista. Se myös parantaa liikenneturvallisuutta nopeuttamalla auton sisälämmityslaitteen toimintaa, jolloin ikkunoiden huurtuminen vähenee.</p> <p>Lämmitysajan optimointi ulkolämpötilan mukaan säästää energiaa.</p> <p>☒ Auditointikierros</p>
<p>11.9. Hotelli hyödyntää kiinteistöstä kerättävää hukkalämpöä piha-alueiden kulkuväylien puhtaanpitoon lumesta/jäädästä tai kuivattamiseen (esimerkiksi vesikiertoisen lämmityksen avulla).</p>	<p>Hukkalämmön hyödyntäminen on energiataloudellista ja voi parantaa myös esimerkiksi piha-alueiden turvallisuutta.</p> <p>☒ Kuvaus toiminnassa olevasta järjestelmästä</p>
<p>11.10. Piha-alueiden puhtaanapidossa käytettävissä koneissa ja laitteissa käytetään biohajoavaa öljyä.</p>	<p>Biohajoavat öljyt ovat usein kasvipohjaisia, mutta ne voivat olla myös synteettisiä ainesosia sisältäviä. Biohajoavuudella tarkoitetaan ainesosien hajoamista luonnossa mikrobien toimesta.</p> <p>☒ Yksilöi käytetty öljy.</p>
<p>11.11. Hotelliasiakkaiden käyttöön tarjottavat moottorikelkat tai muut moottorikäyttöiset kulkuvälineet esim. mönkijät (omat tai kumppanin) ovat vähäpäästöisiä tai sähkömoottorikäyttöisiä.</p>	<p>Green Key -hotelleissa ympäristöystävällisyyden tulee ulottua matkailijan kokemille eri osa-alueille. Moottorikelkkailussa tulee huomioida myös luonnossa liikkuminen luonto mahdollisimman vähän rasittaen.</p> <p>☒ Yksilöi laitteiden ympäristöystävällisyys.</p>
<p>11.12. Hotelli käy vuosittain läpi kuljetus- ja ohjelmapalveluyritysten ympäristötyön esim. kuljetuskaluston ja kulkuvälineiden suhteen ja kannustaa näitä ajantasaisen, vähäpäästöisen kaluston hankintaan ja käyttöön.</p>	<p>☒ Toimintamalli kumppaneiden kannustamiseen mahdollisimman vähäpäästöiseen matkustalogistiikkaan.</p>

12. HALLINTO JA HANKINNAT

PAKOLLISET PERUSKRITEERIT

<p>12.1. Henkilökunnan tilojen osalta noudatetaan samoja vaatimuksia kuin asiakastilojen suhteen.</p>	<p>Green Key -toiminta ulottuu henkilökunnan tiloihin niin ympäristökuormituksen vähentämisen (esim. veden ja energian kulutus, WC-kalusteet, valaistus jne.) kuin ympäristötietoisuuden lisäämisen osalta (esim. ohjeistukset).</p>
<p>12.2. Toimistossa käytettävät paperit ja painotuotteet ovat ympäristömerkittyjä, ne on valmistettu kierrätyskuidusta tai toimittajalla on ympäristösertifikaatti.</p>	<p>Yksilöi tuotteiden ympäristömerkit hakemuksen liitteessä.</p> <p> listaa paperien ja painotuotteiden ympäristömerkit</p>
<p>12.3. Hotellin tiloissa toimiville palveluntarjoajille (esim. kampaamo tai kylpylä) kerrotaan hotellin Green Key-ohjelmasta ja ympäristötyöstä, ja heitä kannustetaan ympäristöystävällisyyteen toiminnassaan.</p>	<p>☒ Kuvaus miten palveluntarjoajia on infottu ja kannustettu ympäristöystävälliseen toimintatapaan.</p>

PISTEKRITEERIT

<p><i>12.4. Hotelli kannustaa paperinkulutuksen vähentämiseen koko hotellissa mukaan lukien toimistot ja kokoustilat.</i></p>	<p>Kokoustiloissa paperinkulutusta voidaan vähentää esimerkiksi sijoittamalla kokouslehtiöt sivupöydälle, josta ne ovat saatavilla tarvittaessa tai laittaa kokouspöydälle vain muutaman sivun sisältämät muistiinpanovälineet.</p> <p>Toimistossa ja vastaanotossa paperinkulutusta voidaan vähentää välttämällä tarpeetonta tulostusta ja tulostamalla kaksipuoleisesti.</p> <p>☒ Toimintamalli miten paperinkäyttöä vähennetään.</p>
<p><i>12.5. Hotelli tiedottaa tavarantoimittajilleen ja muille kumppaneilleen Green Key -ympäristötyöstään ja kannustaa heitä ympäristöystävällisyyteen omassa toiminnassaan.</i></p>	<p>Kumppaneita voi kannustaa ympäristötyöhön ja omaksumaan Green Key -työtavat omassa toiminnassaan ja erityisesti, kun he liikkuvat hotellin alueella tai kiinteistössä. Tämä voi tapahtua yhteisissä tapaamisissa tai tiedottamalla.</p> <p>Green Key -materiaalipankissa kirjemalli.</p> <p>☒ Dokumentti tiedotuksesta kumppaneille.</p>
<p><i>12.6. Hotelli käyttämistä tavarantoimittajista ja muista kumppaneista vähintään 75%:lla on ympäristösertifikaatti, ympäristöpolitiikka tai kirjallinen kestävän kehityksen toimintatapa.</i></p>	<p>Green Key kannustaa valitsemaan kumppaneita, joilla vastuullisuus on vahvasti kiinteä osa liiketoimintaa. Tämän kriteerin täytyminen edellyttää, että hankinnoista 75% tulee tällaisilta kumppaneilta.</p> <p>☒ Lista kumppaneista, jotka täyttävät kriteerin ja näiltä kumppaneilta hankittava osuus hotellin hankinnoista.</p>

<p>12.7. Hotellille tapahtuma- ja oheispalveluja tuottavat yritykset ovat tietoisia hotellin Green Key -ympäristötyöstä ja osana yhteistyötä on sovittu miten he huomioivat tämän omassa työssään sekä tarjoamissaan palveluissa.</p>	<p>☒ Kuvaus miten tapahtuma- ja oheispalveluja tuottavat kumppanit ovat huomioineen ympäristönäkökulmat.</p>
<p>12.8. Hotelli ostaa omaan käyttöönsä sekä jälleenmyyntiin paikallisten käsityöläisten ja pienyrittäjien lähituotteita ja -palveluja. 75% hankinnoista täyttää tämän kriteerin. Vaihtoehtoisesti hotelli voi tarjota lähialueen tuottajille mahdollisuuden myydä suoraan hotellivieraille paikallista luontoa tai alueen historiaa tai kulttuuria ilmentäviä tuotteita.</p>	<p>Lähituotteiden ja -palvelujen ostaminen ja tarjoaminen vieraille tukee alueen elinvoimaisuutta ja usein lähituotteet ovat ekologinen valinta.</p> <p>☒ Hankintamäärä ja sen osuus kokonaishankinnoista tai toimintamalli yhteistyölle lähituottajien kanssa.</p>
<p>12.9. Hotellin viimeisen 12 kuukauden aikana ostamista kestokulutustuotteista vähintään 75 % on ympäristömerkittyjä tai niiden valmistajalla on ympäristösertifikaatti.</p>	<p>☒ Lista kriteerin täyttävistä kestokulutustuotteiden toimittajista ja niiden osuus kaikista kestokulutustuotteiden hankinnoista.</p>
<p>12.10. Hotelli seuraa ja mittaa kertakulutustuotteiden ja käyttötavaroiden hankintamäärää, ja etsii aktiivisesti keinoja kulutuksen vähentämiseen.</p>	<p>Kaikissa hankinnoissa käytetään tarkkaa harkintaa ja hankintamääriä seurataan. Kun seurantatieto on olemassa voidaan arvioida kokonaishankintamäärän kehittymistä.</p> <p>☒ Hankintamäärän seurantaraportti ja toimintamalli määrän pienentämiseksi.</p>
<p>12.11. Hotelli on hankkinut kierrätettyjä kalusteita.</p>	<p>Käyttökelpoisen tuotteen jatkokäyttö tai kunnostaminen vähentää jätteeksi joutuvan tavaran määrää. Lisäksi käytetyn tavaran hankinta uuden sijaan säästää tuotteiden valmistukseen tarvittavia luonnonvaroja.</p> <p>☒ Lista tai esimerkkejä viimeisen 12 kk aikana käytettynä hankituista kalusteista.</p>
<p>12.12. Hotelli on kunnostanut vanhoja kalusteitaan uusien ostamisen sijaan</p>	<p>Tuotteen tai tavaran käytön jatkaminen pidentää tuotteen elinkaarta. Vanhan kalusteen kunnostaminen voi pidentää sen käyttöikää vuosilla.</p> <p>☒ Lista tai esimerkkejä kunnostetuista vanhoista kalusteista.</p>